

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ЦЕНТР ДОКУМЕНТУВАННЯ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

ЗБРОЙНИЙ КОНФЛІКТ В УКРАЇНІ:

ВІЙСЬКОВА ПІДТРИМКА
НЕЗАКОННИХ ЗБРОЙНИХ
ФОРМУВАНЬ «ДНР» ТА «ЛНР»
З БОКУ РОСІЙСЬКОЇ ФЕДЕРАЦІЇ

Київ 2018

УДК 342.7.03(477)
ББК 67.9(4Укр)400.7

Збройний конфлікт в Україні: військова підтримка незаконних збройних формувань «ДНР» та «ЛНР» з боку Російської Федерації / О.Гарбар, А.Конопкін, О.Кореньков, С.Мовчан, За ред.: О.Павліченко, О.Мартиненка / Українська Гельсінська спілка з прав людини. — К., 2018. — 40 с.

Веб-дизайн та коректура тексту: С.Рибалко, М.Афанас'єв, В.Боднар

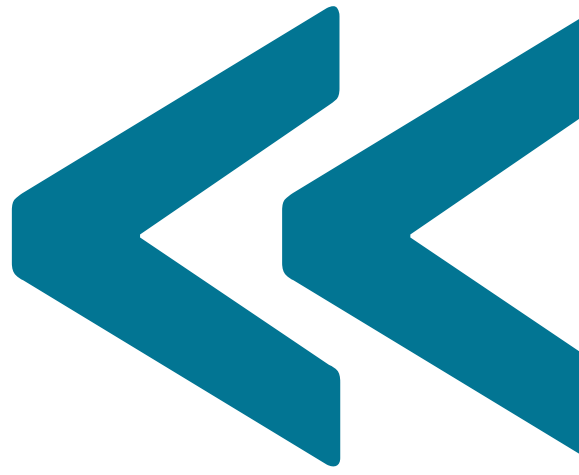
У доповіді з позицій міжнародних принципів та підходів до відповідальності сторін збройного конфлікту розглянуто докази військової підтримки незаконних збройних формувань «ДНР» та «ЛНР» з боку РФ, присутності російських військовослужбовців та воєнної техніки на українській території.

Публікацію підготовлено та видано в межах проекту Агентства США з міжнародного розвитку (USAID) «Права людини в дії», який впроваджує Українська Гельсінська спілка з прав людини. Погляди та інтерпретації, представлені у цій публікації, не обов'язково відображають погляди USAID або Уряду США. Відповідальність за вміст публікації несуть виключно автори та УГСПЛ. Американський народ через USAID надає економічну та гуманітарну допомогу по всьому світу понад 55 років. В Україні допомога USAID надається у таких сферах, як: економічний розвиток, демократія та управління, охорона здоров'я і соціальний сектор. Починаючи з 1992 р., Агентство США з міжнародного розвитку надало Україні технічної та гуманітарної допомоги на суму 1,8 мільярда доларів. Докладнішу інформацію про програми USAID в Україні можна отримати на офіційному веб-сайті USAID <http://ukraine.usaid.gov> та сторінці у Facebook <https://www.facebook.com/USAIDUkraine>.

УДК 342.7.03(477)
ББК 67.9(4Укр)400.7

2018 © Українська Гельсінська спілка з прав людини, 2018

■ ЗМІСТ

3 Передмова

4 Відповідальність сторін збройного конфлікту за грубі порушення прав людини та злочини проти людяності: міжнародні принципи та підходи

5 Участь російських військовослужбовців та інших громадян РФ у конфлікті на Донбасі на боці сепаратистів

6 1. Хронологія подій: окупація Криму як початок збройного конфлікту

7 2. Протистояння на Донбасі

8 3. Характер бойових дій

8 Перший етап: дії іррегулярних підрозділів

9 Другий етап: масштабний наступ і вторгнення російської армії

10 Третій етап: позиційне протистояння

10 4. Характеристика окупаційних сил

10 Участь російської регулярної армії у конфлікті на Донбасі

17 Російські військовослужбовці на Донбасі. Слід у соціальних мережах

21 Полонені російські військовослужбовці

23 Документи та експертні висновки про присутність військово-службовців РФ

23 Добровольці

25 Приватні військові компанії

28 E.N.O.T. Corp

29 Група Вагнера

31 Зброя та техніка як доказ участі РФ у збройному конфлікті на Сході України

40 Рекомендації

■ ПЕРЕДМОВА

Збройний конфлікт, що триває на Сході України, породив чимало практичних завдань для юристів та правозахисників. Актуальними стали абсолютно нові для громадянського суспільства теми гуманітарного розмінування, психологічної підтримки жертв конфлікту, запровадження перехідного правосуддя на рівні державної політики.

У процесі документування Україною воєнних злочинів та грубих порушень прав людини під час конфлікту також виникла необхідність чіткого формулювання проблем та обґрунтування претензій до сторін, винних у скоєнні міжнародних, у тому числі й воєнних, злочинів. В умовах гібридної війни це завдання має високий рівень складності, оскільки роль Російської Федерації у конфлікті ретельно маскується, що потребує додаткових дій з боку України під час формування матеріалів для розгляду у Міжнародному кримінальному суді та Європейському суді з прав людини.

Українська Гельсінська спілка з прав людини із 2014 року має досвід збору доказів воєнних злочинів, підготувала декілька подань до Міжнародного кримінального суду і ґрунтує власне бачення процесу визнання ролі Російської Федерації у конфлікті, спираючись на практику Європейського суду з прав людини. Одним із компонентів процесу доказування є встановлення факту здійснення військової підтримки так званим ДНР/ЛНР через постачання їм зброї та безпосередню участь збройних сил РФ, організацію і планування військових операцій під керівництвом представників Російської держави.

У звіті, що пропонується до уваги читачів, наголошено на участі у конфлікті на Донбасі не лише російської регулярної армії, а й приватних військових компаній з території Росії, разом із якими у зону конфлікту потрапляє велика кількість сучасної зброї та техніки російського виробництва.

Виконавчий директор
Олександр Павліченко

ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ СТОРІН ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ ЗА ГРУБІ ПОРУШЕННЯ ПРАВ ЛЮДИНИ ТА ЗЛОЧИНИ ПРОТИ ЛЮДЯНОСТІ: МІЖНАРОДНІ ПРИНЦИПИ ТА ПІДХОДИ

Україна наразі пристосовується до реалій збройного конфлікту. Якщо в ситуації з анексією та окупацією Кримського півострова Російська Федерація визнає себе відповідальною за цю територію¹, то у випадку з подіями в окремих районах Донецької та Луганської областей твердження про окупацію цих територій має бути доведено. 18 січня 2018 р. Верховна Рада України прийняла Закон «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях», статтею 2 якого визнала окремі території Донецької та Луганської областей тимчасово окупованими Російською Федерацією². Сама ж держава-агресор не визнає факту своєї присутності на Сході України та участі у збройних протистояннях³. Натомість у відкритому доступі з'являються повідомлення про участь Збройних Сил Російської Федерації у бойових діях на боці незаконних збройних формувань самопроголошених республік, наявність російської зброї та військової техніки, регулярне постачання гуманітарної допомоги з Російської Федерації та політичну підтримку «Донецької народної республіки» та «Луганської народної республіки». Через те, що російська сторона не визнає своєї участі у конфлікті, факт здійснення нею контролю над збройними формуваннями самопроголошених республік має бути доведений Україною на рівні міжнародних судових інстанцій, на противагу із ситуацією у Криму⁴.

Питання відповідальності Російської Федерації за події на Сході України досліджується Європейським судом з прав людини (надалі – «Суд») у межах індивідуальних та міждержавних скарг, Міжнародним судом Організації об'єднаних націй у межах позову «Україна проти Російської Федерації», Міжнародним кримінальним судом у межах попереднього розгляду ситуації в Україні. Кожна з цих міжнародних судових інстанцій має власні критерії для доведення факту здійснення контролю однією державою над територією іншої.

У практиці Європейського суду з прав людини з метою з'ясування відповідальності за завдану шкоду та порушення прав людини в зоні конфлікту, визначених у Конвенції, використовується термін «ефективного контролю». У справі «Ілашку проти Молдови та Росії» Суд підкреслив, що «...юрисдикцію держави у розумінні статті 1 Конвенції про захист прав людини та основоположних свобод може бути обмежено у виняткових обставинах, особливо у випадку, коли державі не дають змоги застосовувати свою владу на частині своєї території. Це може статися в результаті військової окупації збройними силами іншої держави, які реально контролюють зайняту територію, військових дій чи протестів, чи дій іноземної держави, яка підтримує створення сепаратистської держави на території, про яку йдеться...»⁵.

¹ Резолюція Генеральної Асамблеї ООН про територіальну цілісність України від 27.03.2014 р. A/RES/68/262 // ООН [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.un.org/press/en/2014/ga11493.doc.htm>

² Закон України №2268-19 від 18.01.2018 р. «Про особливості державної політики із забезпечення державного суверенітету України на тимчасово окупованих територіях у Донецькій та Луганській областях» // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/2268-viii>

³ Путин: российской армии на Донбассе нет // Гордон [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://gordonua.com/news/war/putin-rossiyskoy-armii-na-territorii-donbassa-net-tam-sozdany-miliceyskie-formirovaniya-kotorye-gotovy-otrazit-lyubye-krupnomasshtabnye-voennye-akcii-222066.html>

⁴ 27 березня 2014 р. Генеральна Асамблея ООН прийняла Резолюцію №68/262 «Територіальна цілісність України», якою визнала незаконність проведення референдуму в АР Крим // ODS – Sédoc [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://documents-dds-ny.un.org/doc/UNDOC/GEN/N13/455/19/PDF/N1345519.pdf?OpenElement>

⁵ Ilascu and others v. Moldova and Russia, application no. 48787/99, judgement on 08.07.2004, §312 // ECHR [Електронний ресурс] – Режим доступу: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\"appno\":\"48787/99\"},\"itemid\":\"001-61886\"}\]](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{\)

У будь-якому разі факт здійснення контролю над територією стає предметом доказування під час розгляду справи у Європейському суді з прав людини. У справі «Ілашку проти Молдови та Росії» Суд визначив критерії доказування ефективного контролю через установлення факту здійснення:

- військової підтримки через постачання зброї та безпосередню участь збройних сил, організацію і планування військових операцій;
- економічної підтримки через фінансування діяльності сепаратистських формувань;
- політичної підтримки через заяви офіційних представників держави на користь сепаратистських угруповань та здійснення загального управління сепаратистськими адміністраціями;
- інформаційної підтримки через інформаційний супровід діяльності сепаратистських режимів⁶.

Інші критерії доказування контролю над територією вже сформовані практикою міжнародних трибуналів. У рішенні у справі Тадіча Міжнародний трибунал щодо колишньої Югославії вказав, що держава відповідає за діяльність збройних груп, але для встановлення такої відповідальності має бути доведено, що держава здійснює над ними загальний контроль через спорядження та фінансування групи, а також через координацію та загальне планування їхньої воєнної активності⁷. Для встановлення факту, чи діяло певне збройне формування формально як державний агент, потрібно з'ясувати, чи надавала держава специфічні інструкції щодо вчинення дій конкретним особам або збройним групам, або ж з'ясувати, чи був незаконний акт підтриманий, погоджений після його вчинення⁸. Також відповідно до норм міжнародного права, до дій окремих індивідів може бути застосовано тест асиміляції з органом окремої держави: наскільки та чи інша особа у збройному формуванні поводи́ла себе як представник державної структури або частини контролюючої держави⁹.

Загалом практика міжнародних судових інстанцій встановлює орієнтовні критерії для доказування відповідальності Російської Федерації за дії самопроголошених «Донецької народної республіки» та «Луганської народної республіки» всупереч твердженням про суто громадянську війну на території Східної України. Ми наголошуємо на тому, що докази мають збиратися за критеріями надання Росією військової, політичної, економічної та інформаційної підтримки, як це визначено у практиці Європейського суду з прав людини. У цьому дослідженні ми робимо фокус на доказах саме військової підтримки з боку РФ, не применшуючи водночас значення інших аспектів, які буде висвітлено у подальших дослідженнях. До того ж, варто зауважити, що відповідно до позиції міжнародного кримінального права, для доведення загального контролю за діями збройних формувань достатньо зважати на загальне керівництво та планування дій недержавних сил, а не розглядати кожен незаконний акт окремо.

⁶ *Plascu and others v. Moldova and Russia*, application no. 48787/99, judgement on 08.07.2004, §388-394 // ECHR [Електронний ресурс] – Режим доступу: [https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":\["48787/99"\],"itemid":\["001-61886"\]}](https://hudoc.echr.coe.int/eng#{"appno":["48787/99"],"itemid":["001-61886"]}); *Mozer v. Moldova and Russia*, application no. 11138/10, judgement on 23.02.2016, §106-107 // ECHR [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://hudoc.echr.coe.int/eng?i=001-161055>

⁷ *Prosecutor v. Duko Tadic*, judgement on 15.07.1999, §131 // ICY [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.icty.org/x/cases/tadic/acjug/en/tad-aj990715e.pdf>

⁸ *Prosecutor v. Duko Tadic*, judgement on 15.07.1999, §137 // ICY [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.icty.org/x/cases/tadic/acjug/en/tad-aj990715e.pdf>

⁹ *Prosecutor v. Duko Tadic*, judgement on 15.07.1999, §141 // ICY [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.icty.org/x/cases/tadic/acjug/en/tad-aj990715e.pdf>

УЧАСТЬ РОСІЙСЬКИХ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ ТА ІНШИХ ГРОМАДЯН РФ У КОНФЛІКТІ НА ДОНБАСІ НА БОЦІ СЕПАРАТИСТІВ

1. ХРОНОЛОГІЯ ПОДІЙ: ОКУПАЦІЯ КРИМУ ЯК ПОЧАТОК ЗБРОЙНОГО КОНФЛІКТУ

Початок збройного конфлікту в Україні доцільно датувати 20 лютого 2014 р.¹⁰, коли почалася військова операція із захоплення спеціальними силами РФ півострова Крим.

У той час, коли на Майдані у центрі Києва силовики розстрілювали протестувальників, російське військове командування почало передислокацію своїх військовослужбовців на територію Кримського півострова через Керченську протоку. У відповідь на ці дії Міністерство оборони України виступило із заявою про право застосування зброї у разі загострення ситуації солдатами ЗСУ, які розташовуються на території Криму¹¹.

Наступного дня «Верховна рада Автономної республіки Крим скликає позачергове засідання з метою обговорення «суспільно-політичної ситуації в Україні»¹². Під час засідання біля парламенту з'явилися представники так званого «Народно-визвольного руху» – політичної організації, створеної у 2012 р. з метою «відновлення суверенітету, втраченого в 1991 році», яка активно підтримує сепаратизм на Донбасі¹³. Тоді активісти «НВР» спровокували бійки з прихильниками протестів на Майдані. Уже 23 лютого у Севастополі зібрався так званий мітинг народної волі, організатори та учасники якого відмовилися підпорядковуватися новій центральній владі у Києві і обрали на мітингу так званого «народного мера». Згодом цю практику будуть активно застосовувати сепаратисти та проросійські протестувальники на Донбасі¹⁴.

Вранці 27 лютого група російських солдатів Головного управління Генерального штабу ЗС РФ захоплює будівлю парламенту Автономної республіки Крим. Російські військовослужбовці почали блокувати такі важливі об'єкти, як морський порт у Феодосії, аеропорти Сімферополь і Бельбек.

У самому парламенті Криму було прийнято рішення про недовіру чинному уряду республіки і призначення нового прем'єр-міністра – лідера партії «Русское единство» Сергія Аксьонова, а також про проведення референдуму з питань удосконалення статусу і повноважень в Автономній Республіці Крим¹⁵.

В операціях з блокування військових та цивільних об'єктів на півострові взяли участь бійці місцевих козацьких формувань. На в'їзді до Криму з боку материка, біля населених пунктів Джанкой і Армянськ, було встановлено блокпости з озброєними людьми, зокрема бійцями спецпідрозділу МВС України «Беркут», які відмовилися підкорятися центральній владі у Києві¹⁶.

¹⁰ Постанова Про Заяву Верховної Ради України «Про відсіч збройній агресії Російської Федерації та подолання її наслідків» №337-19 від 21.04.2015 // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/337-19>

¹¹ У Мінборони нагадали про право військових застосувати зброю // УНІАН [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.unian.ua/politics/887343-u-minoboroni-nagadali-pro-pravo-viyskovih-zastosuvati-zbroyu.html>

¹² Новість о возможном отсоединении Крыма спровоцировала потасовку у парламента в Симферополе // Сегодня [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.segodnya.ua/regions/krym/novost-o-vozmozhnom-otsoedinenii-kryma-sprovocirovala-potasovku-u-parlamenta-v-simferopole-497502.html>

¹³ Цель Национально-Освободительного движения // Национально-Освободительное движение [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.rusnod.ru/index/o-dvizhenii/>

¹⁴ В Севастополе митинг выбрал главу города // Севастопольская газета [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sevastopol.press/2014/02/23/v-sevastopole-miting-vybral-glavu-goroda/>

¹⁵ Крым в СМИ: захват военных аэродромов и мужчины с битами в церкви // Сегодня [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.segodnya.ua/regions/krym/krym-v-smi-zahvat-voennyh-aerodromov-i-muzhchiny-s-bitami-v-cerkvi-499631.html>

¹⁶ Блокпосты с автоматчиками на въездах и выездах из Крыма // ЛІГА.net [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://news.liga.net/photo/politics/991426-blokpasty_s_avtomatchikami_na_vezdakh_i_vyezdakh_iz_kryma.htm

1 березня Президент РФ Володимир Путін вносить до Ради Федерації звернення про право «використання Збройних Сил Російської Федерації на території України до нормалізації суспільно-політичної обстановки в цій країні»¹⁷. На території півострова перебували орієнтовно 20-26 тисяч російських військовослужбовців¹⁸, переважно на військово-морській базі у Севастополі. Україна на той момент мала приблизно 20 тисяч військовослужбовців на території Криму¹⁹.

Тогочасний міністр оборони України Ігор Тенюх публічно підтвердив, що тільки 2 тисячі військовослужбовців дійсно зможуть виконати наказ Генштабу ЗСУ²⁰, хоча фактично кількість вірних Україні військовослужбовців у Криму була в рази більшою. Пізніше з півострова на територію материкової України вийшло 6010 українських військовослужбовців²¹.

Із кінця лютого до кінця березня здійснювалися операції російських військовослужбовців із захоплення військових частин та об'єктів Збройних сил України у Криму. Також до кінця березня російські військовослужбовці за сприяння загонів козаків захопили 41 військову базу²², 11 бойових кораблів, 2363 одиниці бойової техніки, 6 берегових протикорабельних комплексів²³.

В операції з окупації Криму брали участь також іноземці: загін сербських четників помітили у Севастополі²⁴.

15 березня у Криму було проведено так званий референдум, на якому «голосували» за ідею про приєднання півострова до Росії. Уже через 3 дні, 18 березня, у Кремлі було підписано Договір про прийняття Республіки Крим у Російську Федерацію²⁵.

2. ПРОТИСТОЯННЯ НА ДОНБАСІ

Ще під час подій на Майдані ситуація в містах східних областей України, таких як Луганськ, Донецьк, загострилася. У Харкові 22 лютого 2014 р. відбувся з'їзд депутатів усіх рівнів з південно-східних областей і Автономної Республіки Крим, ініційований Всеукраїнською громадською спілкою «Український фронт». На з'їзді було прийнято кілька рішень, зокрема й рішення про передання «до відновлення конституційного порядку і законності в країні, легітимізації роботи центральних органів влади» повноважень на місцях органам місцевого самоврядування. Місцевому населенню учасники з'їзду рекомендували «самоорганізуватися для взаємодії з правоохоронними органами на місцях»²⁶. Того ж дня в Луганську сталося зіткнення між місцевими активістами Майдану і руху «Луганська гвардія»²⁷.

1 березня 2014 р. під час мітингу в Донецьку озвучується вимога «референдуму» і створюється так зване Народне ополчення Донбасу. 3 березня 2014 р. учасники протесту захоплюють будівлю Донецької обласної адміністрації, однак за 2 дні міліція відновлює контроль над будівлею. Цього ж

¹⁷ Владимир Путин внёс обращение в Совет Федерации // Официальный сайт Президента России [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kremlin.ru/events/president/news/20353>

¹⁸ «Вежливые люди» в Крыму: как это было // Новая Газета [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.novayagazeta.ru/articles/2014/04/17/59255-171-vezhlyivye-lyudi-187-v-krymu-kak-eto-bylo>

¹⁹ Матюс обнародовал количество украинских военных, которые остались в оккупированном Крыму // ТСН [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ru.tsn.ua/ukrayina/matios-obnarodoval-kolichestvo-ukrainskih-voennyh-kotorye-ostalis-v-okkupirovannom-krymu-574354.html>

²⁰ На момент аннексії в Крыму было 2 тис. вірних країні військових проти 20 тисяч російських солдатів – Тенюх // Крим. Реалії [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ua.krymr.com/a/news/27567231.html>

²¹ Матюс обнародовал количество украинских военных, которые остались в оккупированном Крыму // ТСН [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ru.tsn.ua/ukrayina/matios-obnarodoval-kolichestvo-ukrainskih-voennyh-kotorye-ostalis-v-okkupirovannom-krymu-574354.html>

²² Карта захватов в Крыму: 37 воинских частей в осаде, четыре – под оккупацией // ТСН [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ru.tsn.ua/ukrayina/karta-zahvatov-v-krymu-37-voinskih-chastey-v-osade-chetyre-pod-okkupaciy-354530.html>

²³ Військові втрати України від аннексії Криму: збиток в 1,5 млрд і унікальні кораблі з аеродромом // Сегодня [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://ukr.segodnya.ua/regions/krym/voennye-poteri-ukrainy-ot-anneksii-kryma-ushcherb-v-15-mlrd-i-unikalnye-korabli-s-aerodromom-597968.html>

²⁴ Четники в Крыму // Крым навсегда [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://crimea-forever.livejournal.com/119280.html>

²⁵ Подписан Договор о принятии Республики Крым в Российскую Федерацию // Официальный сайт Президента России [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://kremlin.ru/events/president/news/20604>

²⁶ Съезд депутатов всех уровней в Харькове. Текстовая трансляция // MediaPort [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mediaport.ua/sezd-deputatov-vseh-urovney-v-harkove-tekstovaya-translyaciya>

²⁷ В Луганске штурмуют ОГА // Сегодня [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.segodnya.ua/regions/donetsk/v-luganske-shturmuyut-oga-497977.html>

дня, 5 березня 2014 р., під час мітингу в Луганську за кримським сценарієм було обрано «народного губернатора Луганщини» – Олександра Харитонова. Через 4 дні на іншому мітингу озвучено вимогу «референдуму» – про самовизначення Луганської області.

До кінця березня ситуація в регіоні поступово погіршувалася. 5 квітня 2014 р. в Луганську СБУ затримала 15 осіб, у яких знайшли 300 автоматів, протитанковий гранатомет, 5 пістолетів, ручні гранати²⁸. Наступного дня, 6 квітня 2014 р., в Луганську натовп за підтримки парамілітарних загонів козаків захоплює приміщення Служби безпеки України і склади зі зброєю, яка там зберігалася, всього орієнтовно 2 тисячі автоматів і 2,5 мільйона патронів²⁹. Одразу ж було сформовано так звану Армію Південного Сходу України³⁰. У Донецьку члени так званої Донецької народної республіки вдруге захоплюють будівлю обласної адміністрації і СБУ. У Харкові протестувальники з участю членів організації «Оплот» захоплюють приміщення обласної адміністрації.

Новим етапом конфлікту стало захоплення групою озброєних осіб під керівництвом громадянина Росії Ігоря Гірка «Стрелкова» адміністративних будівель у містах Слов'янськ, Краматорськ, Червоний Лиман та Святогірськ у Донецькій області.

За словами самого Гірка, в операції брали участь 52 бійці, зібрані і підготовлені в Криму³¹. У місті також перебували до 1200 бійців із загонів «самооборони» п'яти міст (Дружківка, Краматорськ, Слов'янськ, Костянтинівка і Червоний Лиман), сформованої 21 лютого 2014 р. Вячеславом Пономарьовим (так званим народним мером Слов'янська, лідером місцевих сепаратистів)³². У складі цих загонів зокрема були й громадяни Росії з Мурманська, Москви, Владивостока, а також громадяни Білорусі, Ізраїлю та інших держав³³.

Уже 13 квітня 2014 р. група озброєних сепаратистів влаштовує засідку на працівників СБУ та солдат 3-ї роти 80-ї бригади ЗСУ, у результаті загинув капітан СБУ, ще одна особа дістала поранення (підполковник СБУ)³⁴. У відповідь на дії сепаратистів виконуючий обов'язки Президента України Олександр Турчинов ввів на території Луганської та Донецької областей режим антитерористичної операції³⁵, розділивши всю територію на чотири основні сектори: сектор «А» – північ Луганської області, сектор «С» – північ Донецької області, сектор «В» – захід Донецької області, сектор «Д» – уздовж кордону з Росією.

3. ХАРАКТЕР БОЙОВИХ ДІЙ

Перший етап: дії іррегулярних підрозділів

Протягом перших місяців антитерористичної операції аж до липня – серпня 2014 року бойові дії мали переважно обмежений характер. Сепаратисти активно використовували тактику засідок, обстрілів позицій українських військовослужбовців, диверсійні і терористичні атаки (вибухи в магазинах в Одесі³⁶ і Харкові. Українські військовослужбовці і поліція намагалися вибити сепаратистів із займаних

²⁸ СБУ задержала в Луганске "глубоко законспирированных" вооруженных диверсантов, планировавших захватить власть // Дзеркало тижня. Україна [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://zn.ua/UKRAINE/sbu-zaderzhala-v-luganske-vooruzhennyh-gluboko-zakonspirovannyh-diversantov-planirovavshih-zahvatit-vlast-142680.html>

²⁹ Захват луганского СБУ: с чего началась война в Луганске и кто за это ответил // Громадське [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ru.hromadske.ua/posts/zakhvat-luhanskoho-sbu-s-cheho-nachalas-voyna-v-luhanske-y-kto-za-eto-otvetyl>

³⁰ Здание СБУ Луганск Обращение Штаба Юго Востока к Народу Донбасса // YouTube [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://youtu.be/DgFMU49SEaI>

³¹ Игорь Стрелков :Я говорю правду или - молчу // YouTube [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://youtu.be/WUuJuoDnrzk>

³² Вячеслав Пономарёв — Твёрдый шаг. Славянск // YouTube [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://youtu.be/U4b89QVWwf8>

³³ Народный мер Вячеслав Пономарев // YouTube [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://youtu.be/mpTCfdFXedQ>

³⁴ Спершу думали, що це страйкбол. Три роки АТО: перший бій, порушений наказ, герой, втрата // Новинаря [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://novynarnia.com/2017/04/13/spershu-dumali-shho-tse-straykbol-tri-roki-ato-pershiy-biy-vtrata-geroy/>

³⁵ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 13.04.2014 р. «Про невідкладні заходи щодо подолання терористичної загрози і збереження територіальної цілісності України» // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/405/2014>

³⁶ Вибух в Одесі спрямований проти "жіночої сотні" // Українська служба BBC [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/politics/2014/12/141210_odesa_explosion_volunteers_organisation_vs

міст (невдалі штурми Слов'янська 13 і 24 квітня). У Луганській області після проголошення 27 квітня так званої Луганської народної республіки³⁷ сепаратистам вдалося взяти контроль над кількома населеними пунктами, включаючи прикордонні з Росією місто Свердловськ та селище Довжанське, а також велике промислове місто Алчевськ. Утворюються збройні групи й організації – батальйон «Схід» (Донецьк), «Козака національна гвардія Великого війська Донського», батальйон «Привид», батальйон «Зоря» (Луганськ і область).

Після так званого референдуму, проведеного 11 травня на підконтрольній сепаратистам території, починаються спроби їх об'єднання, що завершилися проголошенням так званої єдиної держави Новоросії³⁸. У відповідь Генеральна прокуратура України визнала обидві організації «Луганська народна республіка» та «Донецька народна республіка» терористичними³⁹.

Наприкінці травня – початку червня 2014 року в Україну починають перекидати російську військову техніку і боєприпаси⁴⁰. 11 липня з території Росії реактивна артилерія обстрілює позиції 24 і 79 бригад ЗСУ, розташованих під Зеленопіллям, внаслідок цього загинуло 36 українських військовослужбовців⁴¹.

У кінці липня українські військовослужбовці звільняють низку великих міст (Лисичанськ і Сєвєродонецьк в Луганській обл., Дебальцеве у Донецькій обл.).

Другий етап: масштабний наступ і вторгнення російської армії

Намагаючись розрізати й оточити сили сепаратистів, військове командування приймає рішення про початок широкомасштабного наступу, піком якого стали бої за м. Іловайськ у Донецькій обл. У ході операції українські військовослужбовці вперше зіткнулися зі значними регулярними силами російської армії. Згідно з доповіддю Генерального штабу України, в районі Іловайська з 24 серпня 2014 р. розташовувалося приблизно 4 тисячі солдатів російської армії у складі 4-х батальйонних тактичних груп (247-й десантно-штурмовий полк 7-ї десантно-штурмової дивізії повітряно-десантних військ, 331-й повітряно-десантний полк 98-ї повітряно-десантної дивізії і 19-ї окремої мотострілкової бригади, 56-ї окремої десантно-штурмової бригади), а також до 20 танків, до 90 бойових машин, до 30 одиниць артилерії і до 20 одиниць РСЗО. Також разом із регулярними військами діяли підрозділи Сил спеціальних операцій РФ⁴².

Саме з боїв в Іловайську починається другий етап протистояння, який можна умовно назвати масштабним протистоянням регулярних армій за підтримки дій нерегулярних підрозділів, із активним використанням артилерії і танків. Цей етап, крім боїв у Іловайську, включав операції з деблокування підрозділів 81-ї бригади ЗСУ в Донецькому аеропорту взимку 2014 – 2015 рр., операцію на Дебальцівському плацдармі у січні – лютому 2015 р.⁴³

На цьому етапі сторонами конфлікту було узгоджено «Комплекс заходів щодо виконання Мінських угод», більш відомий як «Мінськ-2», підписаний 12 лютого 2015 р.⁴⁴. Однак, незважаючи на його підписання, активні бойові дії закінчилися лише 18 лютого окупацією міста Дебальцевого і закріпленням позицій сторін конфлікту на Світлодарській дузі.

³⁷ У Луганську проголосили «Луганську народну республіку» // *Радіо Свобода* [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/25364473.html>

³⁸ СМІ: Терористи из "ДНР" и "ЛНР" объединились // УНІАН [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.unian.net/politics/921422-smi-terroristy-iz-dnr-i-lnr-obyedinilis.html>

³⁹ Самопроголошені республіки у Донецькій та Луганській областях кваліфіковано як терористичні організації // Генеральна прокуратура України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.gp.gov.ua/ua/news.html?m=publications&c=view&t=rec&id=138582>

⁴⁰ Донбас в огні. Путівник зоною конфлікту // Центр дослідження безпекового середовища «Прометей» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://prometheus.ngo/works/donbas-v-ogni/>

⁴¹ 11 июля 2014-го, трагедия Зеленополя – первый удар российской артиллерии и РСЗО по базе 24-й и 79-й бригад // *Цензор.нет* [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://censor.net.ua/news/343282/11_ilyulya_2014go_tragediya_zelenopolya_pervyyi_udar_rossiyiskoyi_artillerii_i_rszo_po_baze_24yi_i_79yi

⁴² Аналіз бойових дій в районі Іловайська після вторгнення російських військ 24 – 29 серпня 2014 року // Офіційний веб-сайт Міністерства оборони України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/news/2015/10/19/analiz-illovausk--14354/>

⁴³ Аналіз бойових дій на сході України в ході зимової кампанії 2014–2015 років // Офіційний веб-сайт Міністерства оборони України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/news/2015/12/23/analiz-bojovih-dij-na-shodi-ukraini-v-hodi-zimovoi-kampanii-2014%E2%80%932015-rokiv--16785/>

⁴⁴ Комплекс заходів щодо виконання мінських угод – повний офіційний текст домовленостей щодо Донбасу // ТСН [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://tsn.ua/politika/kompleks-zahodiv-schodo-vikonannya-minskih-ugod-povniy-ofitsiyniy-tekst-domovlenostey-schodo-donbasu-408901.html>

Третій етап: позиційне протистояння

З лютого 2015 р. і донині конфлікт перейшов у стан позиційної боротьби з періодичними спробами сил сепаратистів просунути на підконтрольну українській армії територію. На цьому етапі можна виокремити безуспішні спроби просування у Мар'їнці (Донецька обл.) влітку 2015 р., бої на Світлодарській дузі влітку і взимку 2016 р., бої в Авдіївській промисловій зоні (Донецька обл.) із січня 2017.

Сторони конфлікту використовують відносно затишшя для зміцнення своїх позицій і реорганізації збройних сил. На базі окремих загонів і підрозділів сепаратистів були створені 1-й армійський корпус «ДНР» і 2-й армійський корпус «ЛНР».

В Україні політичне керівництво прийняло ряд важливих документів, таких як нова військова доктрина (вересень 2015 р.)⁴⁵, Стратегічний оборонний бюлетень (травень 2016 р.)⁴⁶. Збільшено чисельність Збройних сил України до 250 тисяч осіб, створено Сили спеціальних операцій (2016 р.).

На всій лінії протистояння щодня фіксуються артилерійські обстріли, стрілецький вогонь.

4. ХАРАКТЕРИСТИКА ОКУПАЦІЙНИХ СИЛ

За даними, отриманими з допитів полонених російських військовослужбовців та інформацією з відкритих джерел відомо, що підрозділи сепаратистів, їх організація, командування і операції підконтрольні кадровим російським військовослужбовцям: вони є у складі командування підрозділів сепаратистів до рівня батальйону/дивізіону (командир батальйону, начальник штабу та заступник командира батальйону з озброєння) як військові радники.

Безпосереднє управління підрозділами російських регулярних військ на тимчасово окупованій території Донецької та Луганської областей України здійснює Оперативне командування на базі штабу 8-ї армії Південного військового округу РФ (Новочеркаськ)⁴⁷.

За словами полоненого майора російських збройних сил Володимира Старкова, російських військовослужбовців, яких відправляють на Донбас, офіційно призначають на посади у 12-те командування резерву Південного оперативного округу (м. Новочеркаськ), а звідти вже розподіляють на посади радників в «ЛНР» чи «ДНР»⁴⁸.

УЧАСТЬ РОСІЙСЬКОЇ РЕГУЛЯРНОЇ АРМІЇ У КОНФЛІКТІ НА ДОНБАСІ

Російські регулярні військові сили брали безпосередню участь у розв'язанні воєнного конфлікту в Україні. І якщо у випадку з Кримом вище політичне керівництво РФ визнало факт участі російських військовослужбовців в окупації півострова із самого початку подій⁴⁹, то щодо конфлікту на Донбасі факт наявності регулярної армії РФ досі заперечується.

За даними, зібраними міжнародною волонтерською групою «InformNapalm», за весь час конфлікту із червня 2014 по листопад 2016 рр. на території України було зафіксовано присутність військовослужбовців із 75 військових частин та формувань збройних сил та інших силових структур Російської Федерації. У своїй книзі «Донбас в огні. Путівник зоною конфлікту»⁵⁰, у якій також були використані дані «InformNapalm», експерти Центру дослідження безпекового середовища «Прометей» наводять факти присутності військовослужбовців ЗС РФ, спираючись на відео-, фото- та інші матеріали.

⁴⁵ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 02.09.2015 р. "Про нову редакцію Воєнної доктрини України" // Офіційний веб-портал Верховної Ради України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/555/2015>

⁴⁶ Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 20.05.2016 р. "Про Стратегічний оборонний бюлетень України" // Офіційне інтернет-представництво Президента України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.president.gov.ua/documents/2402016-20137>

⁴⁷ Аваков назвав численність військ ДНР и ЛНР в Донбассе // РИА Новости Украина <https://rian.com.ua/politics/20171128/1029852333/Avakov-nazval-chislennost-voysk-DNR-LNR-Donbass.html>

⁴⁸ СБУ надала нові беззаперечні докази участі російських військових у бойових діях в Україні // YouTube-канал Служби безпеки України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://youtu.be/ZyBBBhhB5Jw>

⁴⁹ Путин признал факт военного вмешательства в Крыму // ино.tv [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://russian.rt.com/inotv/2014-04-17/Putin-priznal-fakt-voennogo-vmeshatelstva>

⁵⁰ Донбас в огні. Путівник зоною конфлікту // Центр дослідження безпекового середовища «Прометей» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://prometheus.ngo/works/donbas-v-ogni/>

ТАБЛИЦЯ 1.
ХАРАКТЕРИСТИКА ОКУПАЦІЙНИХ СИЛ

ЗБРОЙНІ СИЛИ РФ

1 МЛН 13 ТИС. 628
ВІЙСЬКОВОСЛУЖ-
БОВЦІВ¹

ЗБРОЙНІ СИЛИ УКРАЇНИ

250 ТИС. ВІЙСЬКОВО-
СЛУЖБОВЦІВ²

МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІЙ СПРАВ (У ТОМУ ЧИСЛІ НАЦІОНАЛЬНА ГВАРДІЯ УКРАЇНИ)

210 ТИС. ЧОЛОВІК ± 52 ТИС.
ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ
В ЛАВАХ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ГВАРДІЇ (43, 44)

ЧИСЕЛЬНІСТЬ ВІЙСЬК «ДНР»³ СТАНОВИТЬ 35,5 ТИСЯЧ

ЧИСЕЛЬНІСТЬ ВІЙСЬК «ЛНР»⁴ СТАНОВИТЬ 14,8 ТИСЯЧ

ТАНКІВ —
ДО 196

БОЙОВИХ БРОНЕ-
МАШИН — ДО 357

АРТИЛЕРІЙСЬКИХ
СИСТЕМ-
МІНОМЕТІВ —
ДО 309

РЕАКТИВНИХ
СИСТЕМ
ЗАЛПОВОГО
ВОГНЮ —
ДО 86

ПРОТИТАНКОВИХ
ЗАСОБІВ —
ДО 120

ЗАСОБІВ
ПРОТИПОВІТРЯНОЇ
ОБОРОНИ —
ДО 165

ТАНКІВ —
ДО 478

БОЙОВИХ БРОНЕ-
МАШИН — ДО 484

АРТИЛЕРІЙСЬКИХ
СИСТЕМ-
МІНОМЕТІВ —
ДО 750

РЕАКТИВНИХ
СИСТЕМ
ЗАЛПОВОГО
ВОГНЮ —
ДО 208

ПРОТИТАНКОВИХ
ЗАСОБІВ —
ДО 363

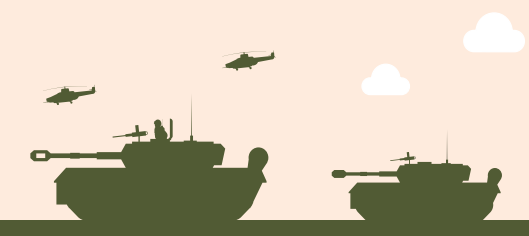
ЗАСОБІВ
ПРОТИПОВІТРЯНОЇ
ОБОРОНИ —
ДО 419

¹ Чисельність української армії досягла максимуму // Українська правда [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2017/10/3/7157132/>

² Україна відзначає День Національної гвардії // Укрінформ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2200130-ukraina-vidznachae-den-nacionalnoi-gvardii.html>

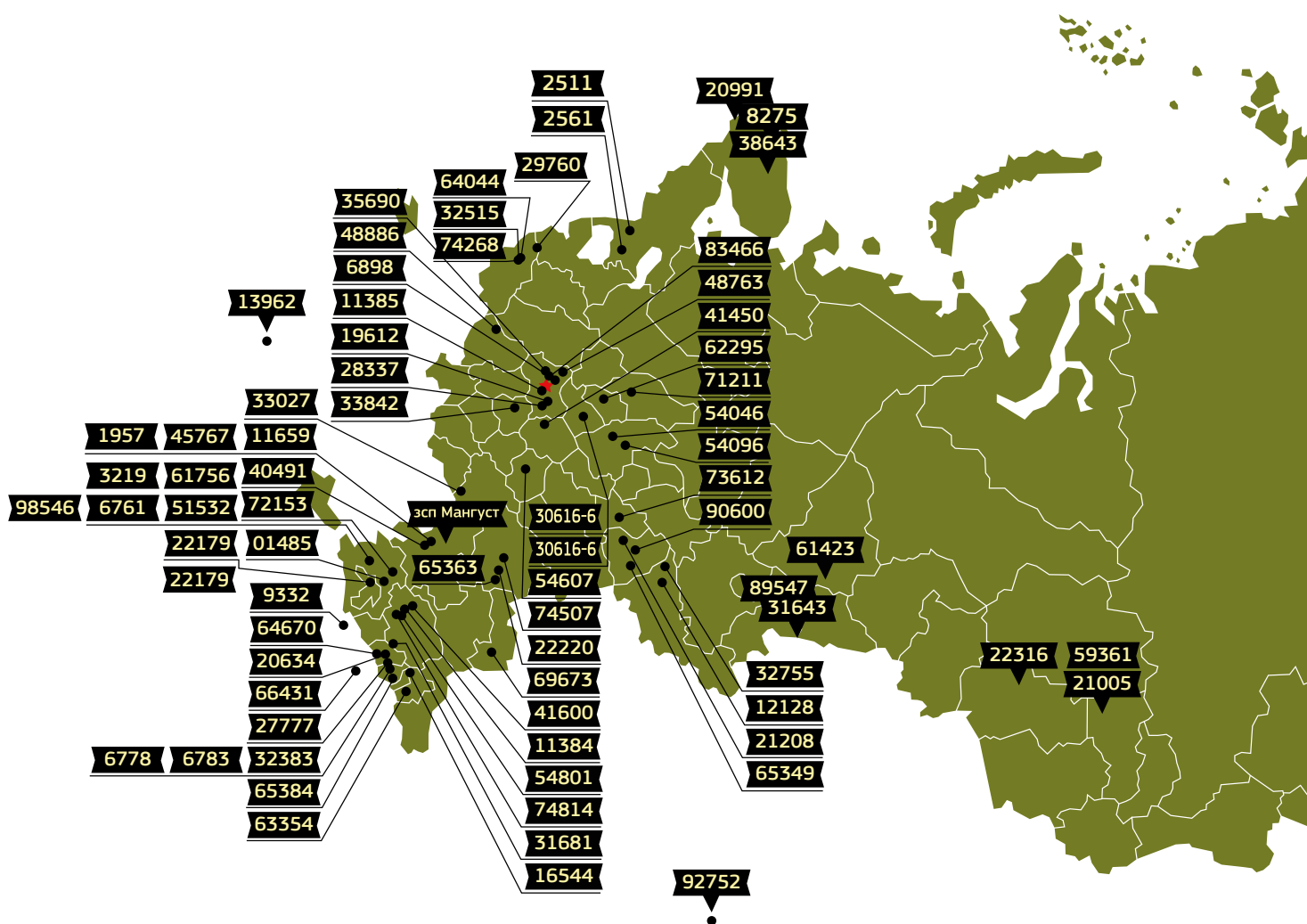
³ Аваков назвав численність військ ДНР и ЛНР в Донбасі <https://rian.com.ua/politics/20171128/1029852333/> Avakov-nazval-chislennost-voysk-DNR-LNR-Donbass.html

⁴ Там само

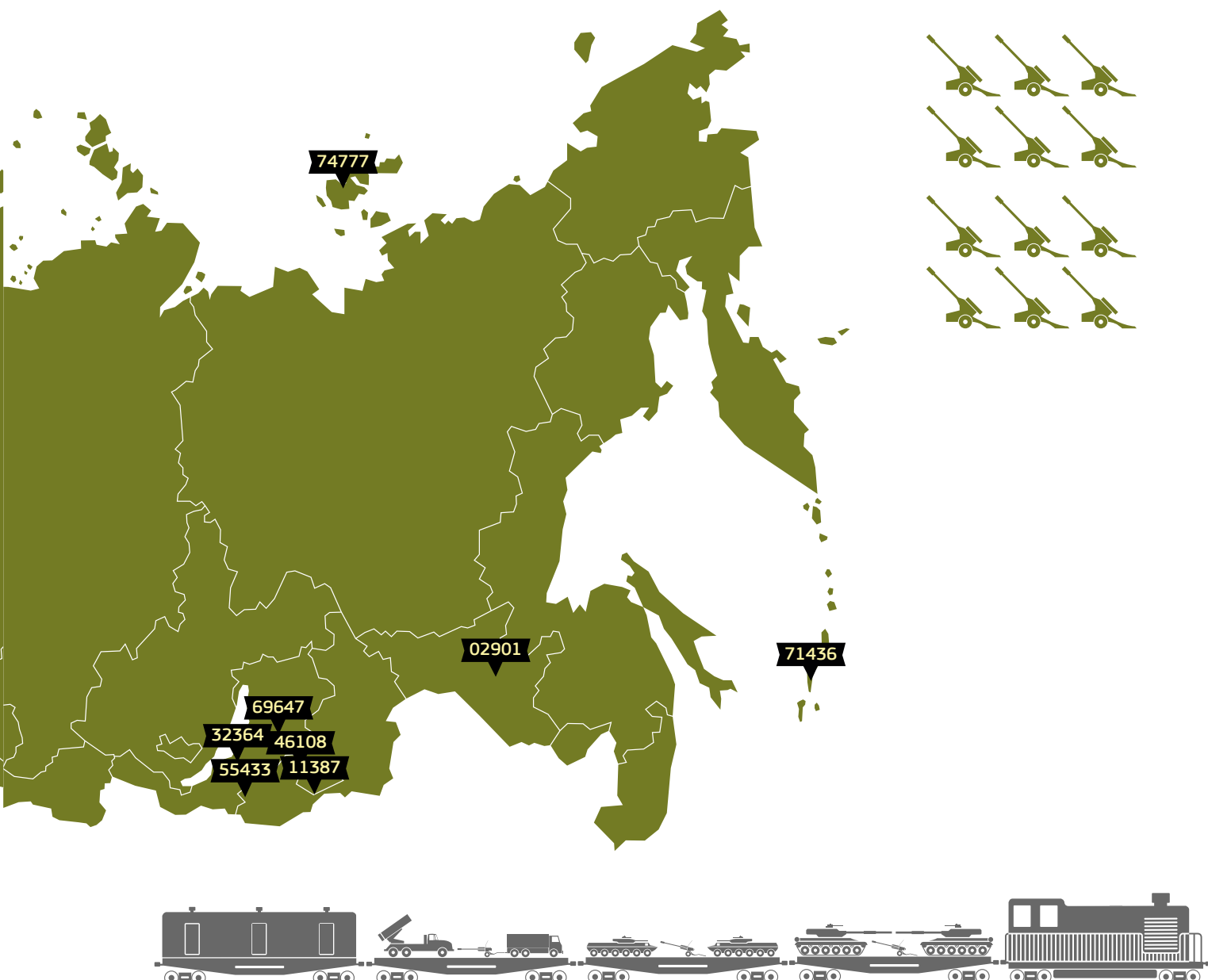

Експертам вдалося ідентифікувати військовослужбовців сухопутних військ (45 військових частин), повітряно-десантних військ (12 військових частин), спецпідрозділів Головного управління Генерального штабу РФ (7 спеціальних підрозділів), військово-морського флоту (4 частини), Національної гвардії (5 підрозділів) та повітряно-космічних сил.

ТАБЛИЦЯ 2. ПЕРЕЛІК ПІДРОЗДІЛІВ ЗС РФ, ПРИСУТНІСТЬ ЯКИХ БУЛА ЗАФІКСОВАНА НА ДОНБАСІ (ДЖЕРЕЛО - «INFORMAPALM»).

Номер в/ч	Повна назва частини	Рід військ	ППД
2511	138-а мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Каменка, Ленінградська обл.
2561	9-а артилерійська бригада	артилерійські війська	Луга, Ленінградська обл.
6898	ВВ МВС Росії у місті Електроторську	внутрішні війська	Електроторськ, Московська обл.
8275	200-а бригада особливого призначення Північного флоту РФ	мотострілецькі війська	Печенга, Мурманська обл.
9332	7-а Краснодарська Червонопрапорна орденів Кутузова та Червоної зірки військова база	сухопутні війська	Гудаута, окупована Абхазія, Грузія
11384	78-а бригада матеріально-технічного забезпечення	транспортні війська	Будьонновськ, Ставропольський край

11385	69-а бригада матеріально-технічного забезпечення	транспортні війська	Калінінець, Московська обл.
11659	22-а бригада спеціального призначення	війська спец. призначення	Степний, Ростовська обл.
12128	21-а мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Тоцьке, Оренбурзька обл.
16544	8-а гірська мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Борзой, Республіка Чечня
19612	4-а гвардійська танкова Кантемирівська ордена Леніна Червонопрапорна дивізія імені Ю.В. Андропова	танкові війська	Наро-Фомінськ, Московська обл.
20634	19-а окрема мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Владикавказ, Північна Осетія
20991	торпедно-ракетна база озброєння	військово-морські сили	Полярний, Мурманська обл.
21005	74-а мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Юрга, Кемеровська обл.
21208	3-я окрема гвардійська Варшавсько-Берлінська Червонопрапорна ордена Суворова III ступеню бригада спеціального призначення ГРУ ГШ МО РФ	війська спец. призначення	Тольятті, Самарська обл.
22179	33-я окрема мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Майкоп, Республіка Адігея
22220	20-а мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Волгоград
22316	32-а окрема мотострілецька Ленінградсько-Павлівська Червонопрапорна бригада	мотострілецькі війська	Шилово, Новосибірська обл.
27777	18-а окрема мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Каліновська, Республіка Чечня
28337	45 полк спеціального призначення ПДВ	повітряно-десантні війська	Кубинка, Московська обл.
32364	11-а окрема десантно-штурмова бригада	повітряно-десантні війська	Сосновка, Улан-Уде, Республіка Бурятія
32383	67-а зенітно-ракетна бригада	війська ППО	Владикавказ, Північна Осетія
32515	76-а десантно-штурмова дивізія, 104 полк	повітряно-десантні війська	Псков
32755	385-а артилерійська бригада	артилерійські війська	Тоцьке, Оренбурзька обл.
33027	474-ий окремий автомобільний батальйон важких тягачів	транспортні війська	Міллерово, Ростовська обл.
33842	106-а дивізія 51-ий парашутно-десантний полк	повітряно-десантні війська	Тула
35690	Центр спеціального призначення ФСБ Росії	війська спец. призначення	Балашиха, Московська обл.
38643	61-а бригада морської піхоти	морська піхота	Спутнік, Мурманська обл.
40491	51-ий корпус ППО, 338-ий радіотехнічний полк	війська зв'язку	Ростов-на-Дону
41450	106-а дивізія, 137-ий парашутно-десантний полк	повітряно-десантні війська	Рязань

41600	66-а Одеська Червонопрапорна ордену Олександра Невського бригада керування	війська зв'язку	Ставрополь, Ставропольський край
48763	275-й самохідний артилерійський полк	артилерійські війська	Наро-Фомінськ, Московська обл.
48886	82-а окрема радіотехнічна бригада спеціального призначення	війська спец. призначення	Вязьма, Смоленська обл.
51532	10-а окрема бригада спеціального призначення ГРУ ГШ МО РФ	війська спец. призначення	Гарячий Ключ, с. Молькіно, Краснодарський край
54046	9-а окрема мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Нижній Новгород
54096	6-а танкова бригада	танкові війська	Муліно, Нижньогородська обл.
54607	16-а окрема гвардійська Чучковська бригада спеціального призначення ГРУ ГШ МО РФ	війська спец. призначення	Тамбов
54801	7-а дивізія ПДВ, 247-ий десантно-штурмовий полк	повітряно-десантні війська	Ставрополь, Ставропольський край
55433	24-а окрема бригада спеціального призначення	війська спец. призначення	Улан-Уде, Бурятія
61423	28-а мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Єкатеринбург, Свердловська обл.
62295	98-а дивізія ВДВ, 217-ий гвардійський парашутно-десантний полк	повітряно-десантні війська	Іваново
63354	136-а мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	с. Ботліх, Республіка Дагестан
64044	2-а бригада спеціального призначення	війська спец. призначення	Псков, Псковська обл.
64670	291-а артилерійська бригада	артилерійські війська	Троїцька, Республіка Інгусетія
65349	23-я мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Кряж, Самарська обл.
65384	17-а окрема мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Шалі, Республіка Чечня
69647	37-а окрема мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Кяхта, Бурятія
69673	439-а реактивна артилерійська бригада	артилерійські війська	Знаменськ, Астраханська обл.
71211	98-а дивізія ПДВ, 331-ий гвардійський парашутно-десантний полк	повітряно-десантні війська	Кострома
72153	99-а бригада матеріально-технічного забезпечення	транспортні війська	Майкоп, Республіка Адігея
73612	31-а окрема десантно-штурмова бригада	повітряно-десантні війська	Ульяновськ
74268	76-а десантно-штурмова дивізія, 234 полк	повітряно-десантні війська	Псков
74507	56-а окрема десантно-штурмова бригада	повітряно-десантні війська	Камішин, Волгоградська обл.
74814	205-а окрема мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Будьонновськ, Ставропольський край

83466	147-ий автомобільний батальйон матеріального забезпечення	транспортні війська	Москва
89547	7-а окрема танкова бригада	танкові війська	Чебаркуль, Челябінська обл.
90600	15-а окрема мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Рощинський, Самарська обл.
30616-6	523-ій гвардійський учбовий мотострілецький полк	мотострілецькі війська	с. Пакіно, Ковровський район, Владимирська обл.
30616-8	467-й Дільничий навчальний центр	артилерійські війська	Ковров, Владимирська обл.
61756	7-а гвардійська десантно-штурмова (гірська) дивізія	повітряно-десантні війська	станція Раєвська, Краснодарський край
46108	5-а танкова бригада	танкові війська	Улан-Уде, ст. Дивізіонна
02901	165-а артилерійська бригада	артилерійські війська	Білогорськ-156 Амурська обл.
13140	810-а бригада морської піхоти	морська піхота	Севастополь, Крим
6783	46-а бригада оперативного призначення	війська спеціального призначення	Грозний, Чечня
6761	15 загін спецпризначення ВВ МВС РФ «Вятч»	внутрішні війська	Армавір, Краснодарський край
31681	346-а бригада спеціального призначення ГРУ	війська спеціального призначення	Прохладний, Кабардино-Балкарія
71436	49-й кулеметно-артилерійський полк	артилерійські війська	Ітуруп, Курили
01485	34-а окрема гірська мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Сторожева, Карачаєво-Черкесія
зсп Мангуст	відділ спеціального призначення «МАНГУСТ» ГУФСВП Росії	внутрішні війська	Ростовська область
13962	Управління оперативної групи російських військ у Придністров'ї	сухопутні війська	Республіка Молдова, м. Тирасполь
3219	451-й полк оперативного призначення ВВ МВС РФ	внутрішні війська	Краснодарський край, м. Лабінськ
6778	46-а окрема бригада оперативного призначення ВВ МВС РФ	внутрішні війська	Чеченська республіка, м. Грозний
29760	25-а окрема мотострілецька бригада	мотострілецькі війська	Псковська обл., п. Струги Червоні
92752	201-а Гатчинська ордена Жукова двічі Червонопрапорна військова база	сухопутні війська	Таджикистан
45767	11 -а окрема інженерна бригада ЗС РФ	інженерні війська	Ростовська обл., Каменськ-Шахтинський
74777	99-а тактична група Північного флоту	воєнно-морські сили	Новосибірські острови, острів Котельний
1957	175 бригада зв'язку (вузлова) Південного ВО	війська зв'язку	Ростовська обл., м. Аксай
66431	4-а гвардійська Вапнярсько-Берлінська Червонопрапорна орденів Суворова і Кутузова військова база	сухопутні війська	Цхінвальський регіон (так звана Південна Осетія), Грузія

98546	39-а окрема залізнична бригада Південного військового округу (в минулому в/ч 01228)	залізничні війська	штаб: м. Тимашевськ, Краснодарський край
11387	104-а окрема бригада матеріально-технічного забезпечення	сухопутні війська	Чита, Забайкальський край
65363	28-а окрема бригада радіаційного, хімічного та біологічного захисту	війська радіаційного, хімічного та біологічного захисту	Камишин, Волгоградська обл.
31643	232-а реактивна артилерійська бригада	артилерійські війська	Чебаркуль, Челябінська обл.
59361	120-а окрема артилерійська бригада	артилерійські війська	Юрга, Кемеровська обл.

Про присутність регулярних військ РФ на Донбасі в офіційних доповідях повідомляв Генеральний штаб ЗСУ. В офіційному звіті Генштабу по бойових діях на Дебальцівському плацдармі з 27 січня до 18 лютого 2015 р. вказано, що на боці сепаратистів брали участь такі військові частини та підрозділи регулярної армії РФ:

- 20-а окрема мотострілецька бригада Південного військового округу (м. Волгоград);
- 21-а окрема мотострілецька бригада 2-ї армії Центрального військового округу (сел. Тоцьке, Оренбурзька обл.);
- 28-а окрема мотострілецька бригада 2-ї армії Центрального військового округу (м. Єкатеринбург);
- 32-а окрема мотострілецька бригада Центрального військового округу (с. Шилово, Новосибірська обл.);
- 138-а окрема мотострілецька бригада (Каменка, Ленінградська обл.) 6-ї армії Західного військового округу;
- 200-а окрема мотострілецька бригада (Печенга) Північного флоту Об'єднаного стратегічного командування «Північ»;
- 13-й танковий полк 4-ї танкової дивізії 1-ї танкової армії Західного військового округу (Наро-Фомінськ);
- 104-й десантно-штурмовий полк 76-ї десантно-штурмової дивізії (с. Черьоха Псковської обл.) повітряно-десантних військ⁵¹.

Регулярні війська РФ у складі чотирьох батальйонно-тактичних груп брали участь у боях із ЗСУ в районі Іловайська влітку 2014 р.⁵²

РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІ НА ДОНБАСІ. СЛІД У СОЦІАЛЬНИХ МЕРЕЖАХ

Історії військовослужбовців РФ (18-а моторизована бригада та 76-а гвардійська десантно-штурмова дивізія), військовослужбовців, які брали участь у боях на Донбасі і там загинули, а також їхні особисті фото під час перебування в зоні бойових дій наведено у доповіді Атлантичної ради під назвою «Ховаючись у всіх на очах: Війна Путіна проти України»⁵³.

⁵¹ Аналіз Генерального штабу ЗСУ щодо бойових дій на Дебальцівському плацдармі з 27 січня до 18 лютого 2015 року // Офіційний веб-сайт Міністерства оборони України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/analitichni-materiali/analiz-generalnogo-shtabu-zsu-shhodo-bojovih-dij-na-debalceveskomu-placzdarmi-z-27-sichnya-do-18-lyutogo-2015-roku.html>

⁵² Аналіз бойових дій в районі Іловайська після вторгнення російських військ 24 – 29 серпня 2014 року // Офіційний веб-сайт Міністерства оборони України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.mil.gov.ua/news/2015/10/19/analiz-ilovausk--14354/>

⁵³ Ховаючись у всіх на очах: Війна Путіна проти України (Доповідь Атлантичної ради) [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/HPS_Ukrainian_web.pdf

Власне дослідження історії російського контрактника Бато Дамбаєва провели журналісти ресурсу «VICE news»⁵⁴. Спираючись лише на фото з особистого акаунту Дамбаєва у соціальній мережі ВКонтакте, журналісти зуміли визначити шлях та знайти докази участі діючого військовослужбовця РФ у боях на боці сепаратистів у Дебальцевому в лютому 2015 р.

Рисунок 1. Зліва – Бато Дамбаєв в Дебальцевому (<https://www.svoboda.org/a/27082622.html>).

На факти участі в боях у Дебальцевому 5-ї окремої гвардійської танкової бригади ЗС РФ (військова частина №46108), яка базується в Улан-Уде, вказано у ще одному матеріалі⁵⁵.

Рисунок 2. Колона танків 5-ї танкової бригади в районі Дебальцевого, ймовірно, 18 – 19 лютого 2015 р. (<https://begemot.media/power/rossijskie-tankisty-v-hode-debaltsevskoj-operatsii/>)

Про участь та загибель на Донбасі військовослужбовців в/ч 54607 (16-а окрема бригада спеціального призначення Головного розвідувального управління Генерального штабу Міністерства Оборони РФ, м. Тамбов) свідчать особисті фотографії та коментарі у соціальних мережах⁵⁶. Це розслідування досить цікаве тим, що авторам вдалося поспілкуватися з рідними загиблих. Вони розповіли про особливості роботи російських спецслужб із батьками загиблих російських військовослужбовців на Донбасі, приклади навмисного приховування інформації про місце та обставин смерті солдатів.

Докази участі у бойових діях на Донбасі військовослужбовців 200-ї окремої мотострілецької бригади берегових військ Північного флоту (в/ч №08275, дислокація – селище Печенга) наводяться і в іншому розслідуванні⁵⁷.

⁵⁴ Selfie Soldiers: Russia Checks in to Ukraine // VICE News [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=2zssIFN2mso>

⁵⁵ Российские танкисты в ходе Дебальцевской операции // Begemot [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://begemot.media/power/rossijskie-tankisty-v-hode-debaltsevskoj-operatsii>

⁵⁶ Расследование гибели спецназовцев 16-ой ОБрСпН ГРУ ГШ МО РФ (в/ч 54607) // Руслан Левиев [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ruslanleviev.livejournal.com/36035.html>

⁵⁷ 200-я мотострелковая бригада ВС РФ на Донбассе ч.1 // SLED VZYAT [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sled-vzayt.livejournal.com/4458.html>

Рисунок 3. Танк Т-72Б3 в складі 200-ї бригади на Донбасі

Про участь у збройному конфлікті на Донбасі військовослужбовців 136-ї окремої мотострілкової бригади (в/ч 63354, Буйнакськ, Дагестан) свідчать результати розслідування на основі фотографій екіпажів та гаубичних самохідно-артилерійських підрозділів бригади⁵⁸.

Рисунок 4. Один із танків Т-72Б3 в складі 200-ї бригади восени 2014 року на Донбасі. Танк із жовтим бортовим номером "830" на блоках динамічного захисту – типовим для бойової техніки бригади.

Рисунок 5. Військовослужбовці 136-ї бригади в Самсоновці (Луганська область)

⁵⁸ Артиллеристы 136-й ОМСБр РФ на Донбассе // SLED VZYAT [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sled-vzayt.livejournal.com/4279.html>

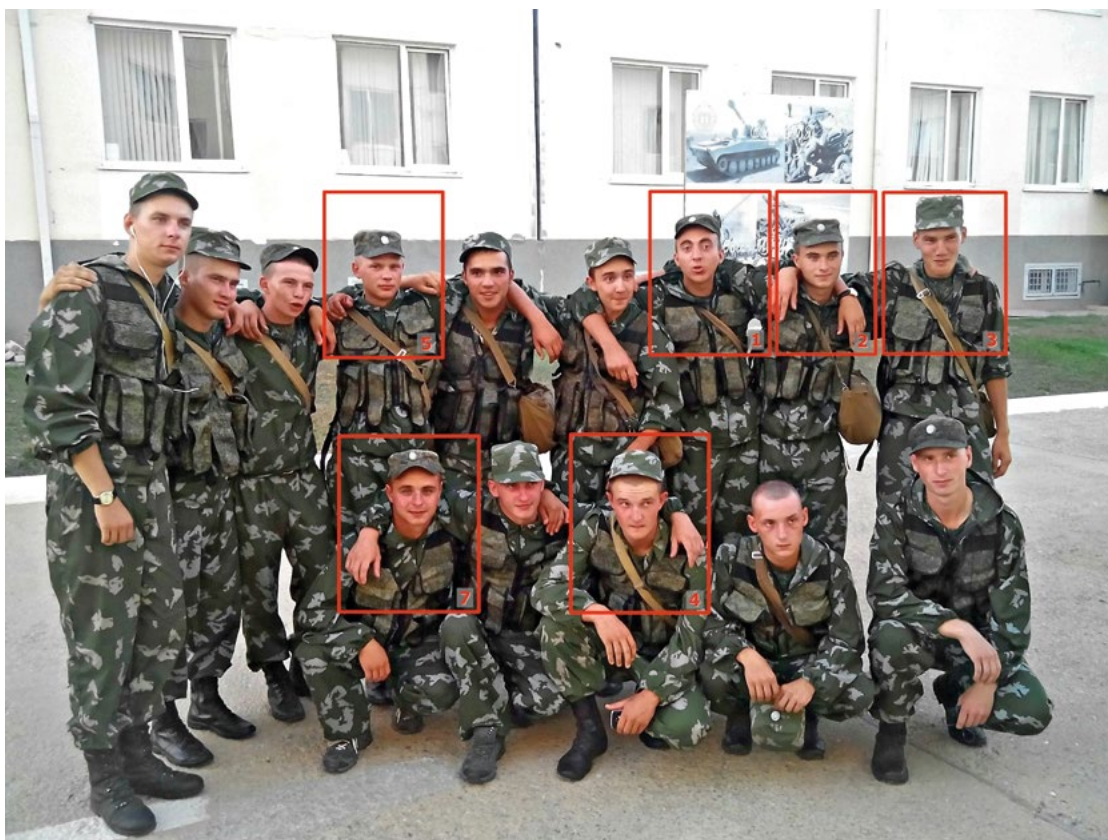

Рисунок 6.
Військовослужбовці 136-ї бригади біля казарми на території частини 136-ї ОМСБр в Буйнакську

Рисунок 7.
Підтвердження власної участі в боях на Донбасі військовослужбовцем бригади.

Про втрати 76-ї десантно-штурмової дивізії РФ на Донбасі, визначені за інформацією акаунту діючого військовослужбовця дивізії, написали журналісти міжнародної мережі розслідувачів Bellingcat⁵⁹.

⁵⁹ Revealed: Around 40 Russian Troops from Pskov Died in the Ukraine, Reinforcement Sent In // Bellingcat [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.bellingcat.com/news/mena/2014/08/27/revealed-around-40-russian-troops-from-pskov-died-in-the-ukraine-reinforcement-sent-in/>

ПОЛОНЕНІ РОСІЙСЬКІ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІ

Про полонених солдатів та підбиту техніку 6-ї окремої танкової бригади (в/ч №54096, селище Муліно, Нижньогородська обл.) стало відомо завдяки розслідуванню наслідків боїв в Іловайську влітку 2014 р.⁶⁰ 29-го серпня українські солдати поблизу Іловайська взяли у полон групу російських військовослужбовців. Ними виявилися діючі військовослужбовці 6-ї танкової бригади ЗС РФ.

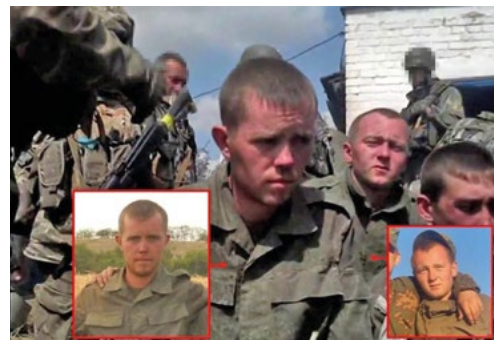
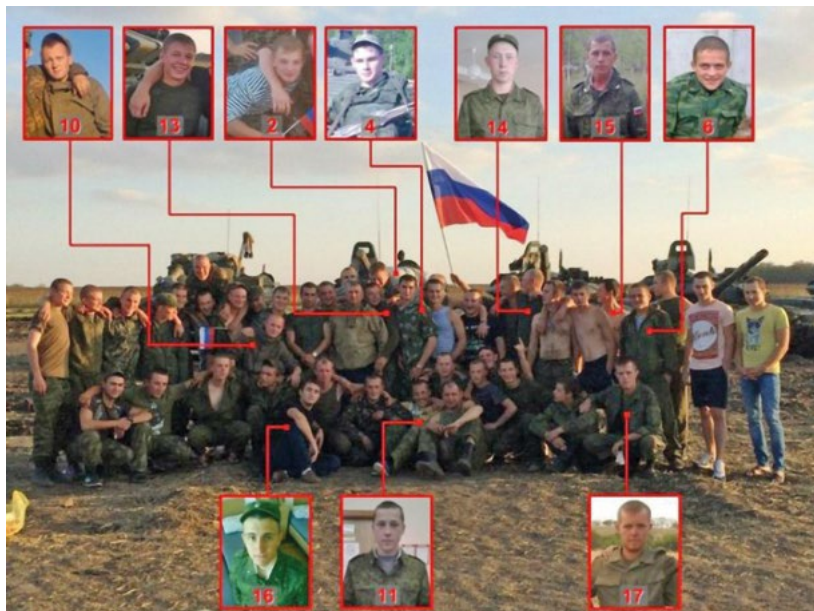

Рисунок 8.
Фото військовослужбовців
6-ї танкової бригади ЗС
РФ: Іван Баданін (фігурує
під номером 17 на групових
знімках) і Євген Чернов
(на групових знімках під
номером 10):

Крім бійців 6-ї танкової бригади, у полон ЗСУ в різний час потрапляли військовослужбовці із:

- 331-го полку 98-ї Свірської дивізії повітряно-десантних військ Збройних сил РФ (в/ч 71211, дислокується в Іваново);
- 9-ї окремої мотострілкової бригади (дислокується у Ростовській обл.);
- 104-го гвардійського десантно-штурмового полку (в/ч 32515) м. Псков;
- в/ч 30616-6 (523-й Гвардійський навчальний механізований полк);
- 23-ї гвардійської окремої мотострілецької бригади (в/ч 65349);
- 31-ї окремої гвардійської десантно-штурмової бригади (в/ч 73612), м. Ульяновськ;
- 3-ї окремої спеціальної групи ГРУ ГШ РФ, в/ч 21-208, м. Тольятті⁶¹.

Рисунок 9.
Пошкоджений
російський танк
Т-72Б3

⁶⁰ 6-я танковая бригада РФ: убитые, пленные, сожжённые танки ч. 2 // SLED VZYAT [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sled-vzayt.livejournal.com/3968.html>

⁶¹ Около двух десятков "заблудившихся" военнослужащих РФ уже побывали в украинском плену // Цензор.нет [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://censor.net.ua/news/336900/okolo_dvuh_desyatkov_zabludivshihsva_voennoslujaschih_rf_uje_pobyvali_v_ukrainskom_plenu_spisok

Рисунок 10.
Євген Єрофєєв, капітан ЗС РФ,
військовослужбовець 3-ї окремої
спеціальної групи ГРУ ГШ РФ.
Потрапив у полон
військовослужбовцям ЗСУ 17.05.15
в результаті бою під Щастям

25 липня 2015 р. на прикордонному пункті «Березове» у Донецькій обл. під час спроби перевезення боєприпасів було затримано Старкова Володимира Олександровича, 29.04.1978 р. н., уродженця Хабаровського краю. На момент затримання він проходив військову службу в одній із військових частин міста Новочеркаськ Ростовської обл. на посаді начальника служби ракетно-артилерійського озброєння.

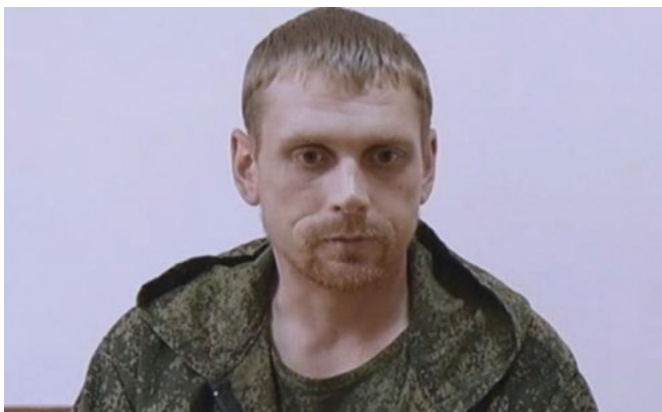

Рисунок 11.
Володимир Старков, майор ЗС РФ.

У ході допиту Володимир Старков розповів про підготовку російських військовослужбовців до відправлення на територію Донбасу⁶².

24 червня поблизу села Жолобок Луганської обл. солдати ЗСУ взяли у полон чотирьох бійців «ЛНР», серед них і двох кадрових військовослужбовців ЗС РФ – Віктора Агєєва та Олександра Щербу.

Віктор Агєєв, 1995 р. н. У 2015 – 2016 рр. проходив строкову службу у військовій частині №65246, розташованій у Новочеркаську Ростовської обл. 8 березня 2017 р. підписав контракт зі ЗС РФ⁶³.

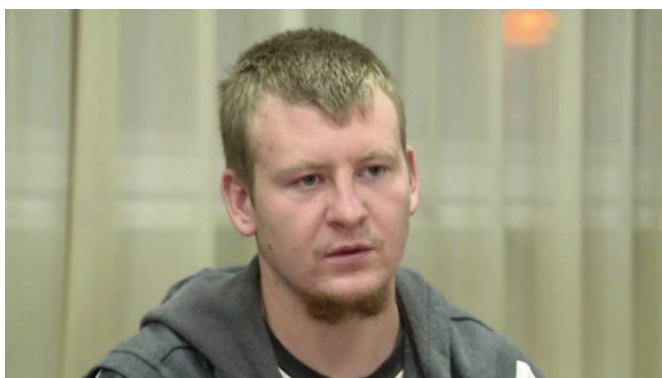

Рисунок 12.
Віктор Агєєв

⁶² СБУ надала нові беззаперечні докази участі російських військових у бойових діях в Україні // YouTube-канал Служби безпеки України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://youtu.be/ZvBBBhhB5Jw>

⁶³ Российский военный попал в плен на востоке Украины // Русская служба BBC [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.bbc.com/russian/features-40423925>

Рисунок 13.
Військовий квиток
Віктора Агєєва

Віктор Агєєв, 1995 року народження. В 2015-2016 роках проходив строкову службу у військовій частині 65246, розквартированої в Новочеркаську Ростовської області. 8 березня 2017 року підписав контракт із ЗС РФ⁶³

ДОКУМЕНТИ ТА ЕКСПЕРТНІ ВИСНОВКИ ПРО ПРИСУТНІСТЬ ВІЙСЬКОВОСЛУЖБОВЦІВ РФ

На підтвердження участі регулярних військових частин та підрозділів ЗС РФ наводяться навіть перехоплені внутрішні документи силових відомств РФ. Наприклад, журналісти Bellingcat опублікували лист на ім'я начальника ГУ МВС РФ у Ростовській обл., у якому його підлеглий, в. о. начальника районного відділення МВС РФ доповідає про інцидент, під час якого поранення дістали четверо військовослужбовців РФ. За висновками розслідування, інцидент стався на території Луганської обл. (район селища Красна Балка), коли група військових РФ незаконно проникла на територію України і була атакована українськими прикордонниками⁶⁴.

Присутність російських регулярних військ на Донбасі фактично підтвердив у своєму висновку британський парламентський комітет розвідки та безпеки⁶⁵. На 52 стор. звіту представник Секретної розвідувальної служби Великобританії запевняє, що, незважаючи на всі намагання Росії відвернути від себе вину за збиття на території Донбасу малайзійського боїнга, британські розвідники впевнені у причетності до цього інциденту Росії.

Цитата з доповіді: «...ми без жодних розумних сумнівів знаємо, що ракетну установку поставили, а після збиття МН17 – евакуювали російські військовослужбовці».

Наявність російської військової техніки на Донбасі за результатами власного розслідування підтвердив у своїй доповіді «Hybrid Warfare in Ukraine Lessons Learned» американський дослідник Філіп Карбер⁶⁶. Відвідавши особисто зону конфлікту, Карбер отримав численні фото та інші матеріальні докази участі регулярної армії РФ у боях на Донбасі (фотографії колон танків Т-90 в Луганській обл., фото снарядів російського виробництва тощо).

ДОБРОВОЛЬЦІ

Окрім регулярних частин російської армії, у війні на території України брали участь і цивільні громадяни Російської Федерації та інших країн, деякі як «добровольці», а деякі – як бійці «приватних військових компаній».

⁶⁴ Russian Official Account of Attack on Ukraine Border Guards // Bellingcat [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.bellingcat.com/news/uk-and-europe/2015/05/30/russian-official-account-of-attack-on-ukraine-border-guards/>

⁶⁵ Intelligence and Security Committee of Parliament Annual Report 2016–2017 goo.gl/7KnKei

⁶⁶ Hybrid Warfare in Ukraine Lessons Learned // The Potomac Foundation [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://nssp.unm.edu/tegnelia-november-21-presentation.pdf>

Начальнику
ГУ МВД России
по Ростовской области
генерал-майору полиции
А.П. Ларионову

Донесение
о возникновении на территории оперативного обслуживания Отдела МВД России по Тарасовскому району чрезвычайных обстоятельств

№ п/п	Дата время	От кого поступило сообщение	Субъект РФ населенный пункт	Фабула
1	26 августа 2014 г. 12ч.41мин. 2638 от 26.08.2014 года	Дежурный в/ч в/ч №75391 м-р Коньков А.Н.(дислокация п.Долотинка Миллеровского р-на).	Ростовская область п.Долотинка, Миллеровский р-н.	Фабула:25.08.2014г. около 15.50 при выполнении служебных обязанностей произошёл факт получения ранений в ходе боестолкновения с войсками Нацгвардии р.Украина в 10км. северо-западнее х.Прогной Тарасовского р-на рядовыми к/с в/ч №51182 Полстянским М.В., Волгиным О.Ю., Алексеевым Ю.А., Герасименко А.А., проходившими службу в в/ч 51182 и.п.Миллерово.В 18.52 25.08.2014г. вертолёт Ми-8 ВС РФ раненые эвакуированы в Ростовский гарнизонный военный госпиталь.Предварительные диагнозы: -Полстянским М.В.-слепое пулевое ранение в область левой лопатки,взрывная травма с закрытым переломом правой бедренной кости(около 19.20 25.08.2014г. госпиталь зафиксировал биологическую смерть раненого). -Волгин О.Ю.-пулевое ранение правого предплечья,травматический перелом костей правого предплечья,сквозное пулевое ранение левой стопы. -Герасименко А.А.-осколочное ранение правой щеки,обширная гематома лица,травматический шок 1,2 степени. -Алексеев Ю.А.-сквозное проникающее ранение спины с повреждением позвоночника,спинного мозга,находящая паралич. Сообщено:Прокуратура – Иванов Ю.Н.,СК – Косинский С.В.

Вр.и.о.начальника Отдела МВД России по Тарасовскому району
подполковник полиции И.И.Трофименко

Починаючи з окупації Кримського півострова, цивільні російські громадяни разом із військовослужбовцями збройних сил та інших силових відомств РФ активно протистояли українським силовикам і сприяли побудові так званих народних республік ЛНР та ДНР на тимчасово непідконтрольних українському уряду територіях Луганської і Донецької областей.

Втім, частину «добровольців», які брали участь у війні на Сході України, цілком можливо ідентифікувати. І найкращі в цьому разі – джерела самих сепаратистів, публікації в російській пресі, дописи у соціальних мережах, а також матеріали дослідницьких груп.

Як уже згадувалося, «медійним» ватажком російських громадян-учасників війни на Сході України є Ігор Гіркин «Стрелков». Саме він зі своїм загоном, сформованим із громадян РФ та інших країн, підготовлених у Криму, розпочав гарячу фазу протистояння, захопивши Слов'янськ, Краматорськ, Святогірськ та Красний Лиман. В одному зі своїх інтерв'ю⁶⁷ Гіркин розповідає, що перебував на території Криму з 21 лютого і вів переговори з українськими військовослужбовцями, брав участь в анексії півострова, «зганяючи депутатів Ради Криму» на голосування щодо проведення так званого референдуму. В іншому своєму інтерв'ю газеті «Завтра»⁶⁸ Гіркин говорить: «Але спусковий гачок війни все-таки натиснув я. Якби наш загін не перейшов кордону, то все закінчилося б як у Харкові, як в Одесі. Було б кілька десятків убитих, обпалених, заарештованих. І на цьому б усе закінчилося. А практично маховик війни, яка точиться досі, запустив наш загін».

Під час першого бою за Донецький аеропорт 26.05.14 загинуло 39 російських громадян, про це повідомляє інформаційне агентство «NewsFront»⁶⁹, докладніше про бій – за посиланням⁷⁰. Така кількість загиблих росіян в одному бою на другому місяці активних бойових дій свідчить про їхню широку участь у конфлікті.

⁶⁷ Признание Гиркина (Стрелкова) в организации военного переворота в Крыму рассказывает про свою участь в аннексии Крыма // YouTube [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://youtu.be/ICgazA79a2g>

⁶⁸ Кто ты, Стрелков? // Завтра [Электронный ресурс] – Режим доступа: <http://zavtra.ru/blogs/kto-tyi-strelok>

⁶⁹ В России увековечили память воинов-добровольцев, погибших на Донбассе — участников первого боя за Донецкий аэропорт // News Front [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://news-front.info/2016/05/30/v-rossii-uvekovechili-pamyat-voinov-dobrovolcev-pogibshix-na-donbasse-uchastnikov-pervogo-boya-za-doneckij-aeroport/>

⁷⁰ Первый бой в Донецком аэропорту и разгром российского отряда «Искра» – рассказ спецназовца 3-го полка, позывной Турист, который первым дал команду открыть огонь // Цензор.нет [Электронный ресурс] – Режим доступа: https://censor.net.ua/resonance/390681/26_maya_2014_goda_pervyyi-boyi_v_donetskom_aeroportu_i_razgrom_rossiyskogo_otryada_iskra_rasskaz_spetsnazovtsa

ПРИВАТНІ ВІЙСЬКОВІ КОМПАНІЇ

До війни на території України долучилися найманці з декількох російських «приватних воєнних компаній». Зокрема ресурс InformNapalm наводить такий перелік російських ПВК⁷¹, що брали участь у війні на Сході України: «РСБ-Групп», «МАР», «АТК-ГРУПП», «Slavonic Corps Limited», «Вагнер», «E.N.O.T. Corp», «Cossacks».

ПРИВАТНІ ВІЙСЬКОВІ КОМПАНІЇ РОСІЇ										
	RSB-Group	Antiterror	MAP	MSGROUP	Centre R	ATKGroup	SLAYCORPS	PMC WAGNER	E.N.O.T.	Cossacks
УЧАСТЬ У ВІЙНАХ										
УКРАЇНА ('ДНР', 'ЛНР')	✓	?	✓	?	?	✓	✓	✓	✓	✓
СИРІЯ	?	✓	?	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓
ІНШІ КОНФЛІКТИ	?	✓ Ірак	?	✓ захист морських та сушевих військ	✓ Ірак, Кувейт, Йордан, Афганістан	?	?	✓	✓ Таджикистан, Афганістан, Кавказ	✓ Ірак, Кувейт, Йордан, Афганістан, Грузія, Чечня

InformNapalm.org

Частина з цих збройних формувань офіційно зареєстровані та мають юридичні адреси, сайти, де презентують свою діяльність і послуги, які надають. В інтерв'ю для «Russia Today»⁷² засновник «РСБ-Групп» Олег Криніцин називає її «приватною компанією військового консалтингу» і стверджує, що діяльність таких компаній у Росії не дозволена і не заборонена, вони перебувають у сірому правовому вакуумі, хоча насправді їхня діяльність цілком підпадає під статтю Кримінального кодексу РФ: ст. 359 – «Найманство»⁷³; ст. 208 – «Організація незаконного збройного формування»⁷⁴.

Ще одним цікавим моментом є те, що ця структура позиціонує себе як постачальник послуг для ООН і ЮНІСЕФ, про що компанія повідомляє на своєму офіційному сайті⁷⁵. Це досить дивно з огляду на те, що діяльність компанії навіть у країні походження не є законною.

ПВК «МАР» зареєстрована за адресою: Российская Федерация, 196105, Санкт-Петербург, ул. Кузнецовская, д. 46, лит. А, пом. 7-Н і має назву: Общество с ограниченной ответственностью «ЧАСТНАЯ ВОЕННАЯ КОМПАНИЯ «МАР». На сайті компанії⁷⁶ чітко вказано, що предметом діяльності компанії є: «приватна військова діяльність», а ціллю компанії є: «отримання прибутку від надання приватних військових послуг».

⁷¹ Частные военные компании России: выполняющие преступные приказы Кремля // InformNapalm [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://informnapalm.rocks/chastnye-voennye-kompanii-rossii-vypolnjaja-prestupnye-prikazy-kremlja>

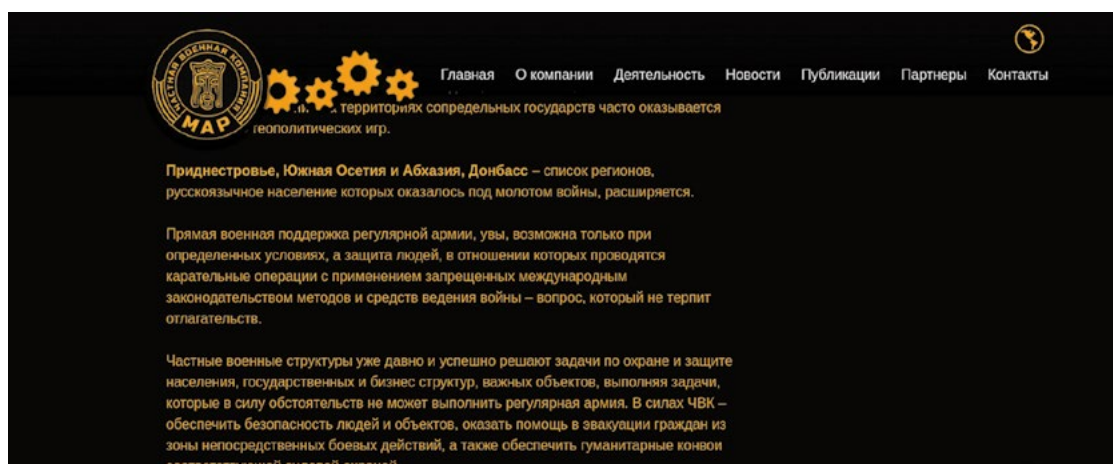
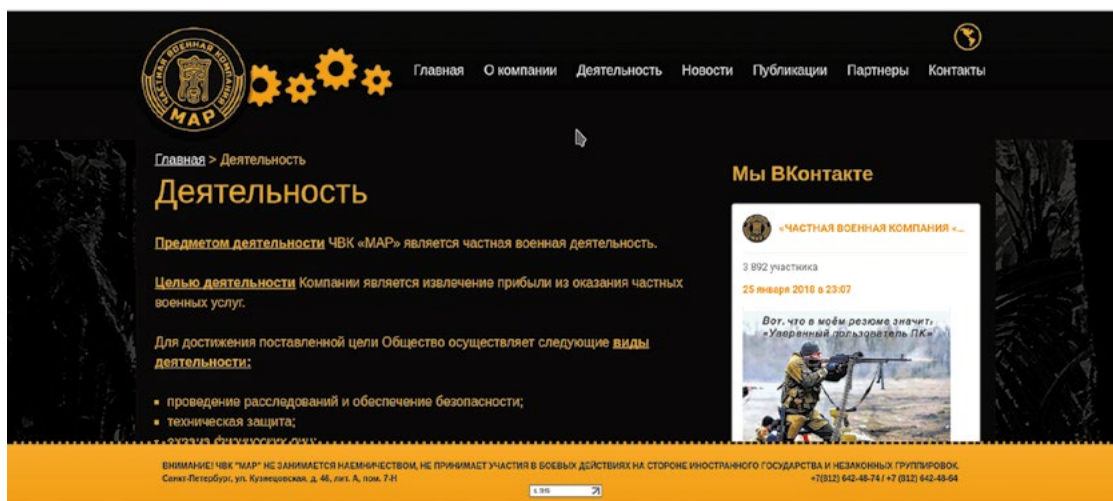
⁷² Мы поднимем имидж страны»: основатель первой российской частной военной компании дал интервью RT [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://russian.rt.com/russia/article/473941-chvk-rossiya-zakon>

⁷³ Стаття 359 КК РФ «Найманство» // Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.1996N 63-ФЗ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.zakonrf.info/uk/359/>

⁷⁴ Стаття 208 КК РФ «Створення незаконного збройного формування» // Уголовный кодекс Российской Федерации от 13.06.1996N 63-ФЗ [Електронний ресурс] – Режим доступу <https://www.zakonrf.info/uk/208/>

⁷⁵ РСБ-Групп поставщик услуг для ООН та ЮНІСЕФ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://rsb-group.ru/about/services>

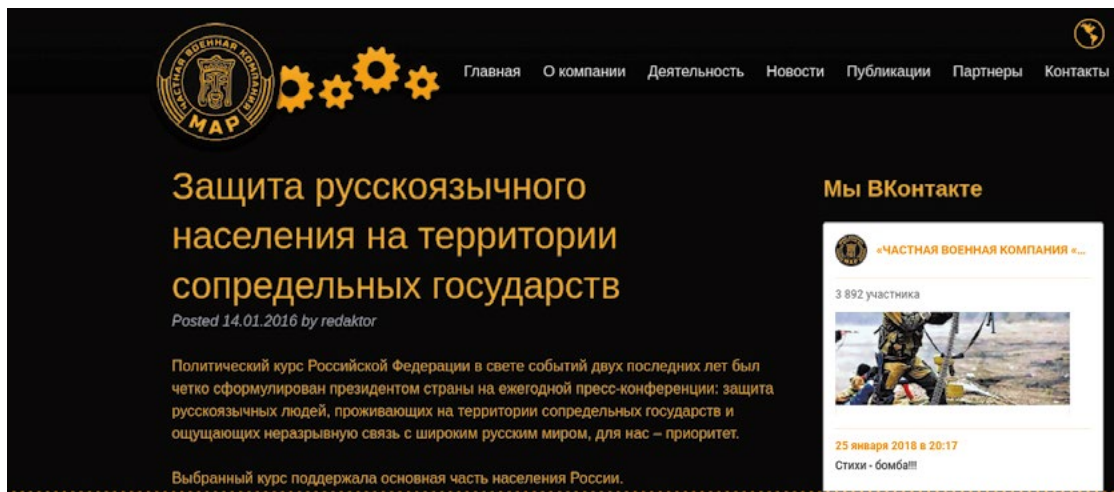
⁷⁶ Деятельность // ЧВК «МАР» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://chvk-mar.ru/deyatelnost>

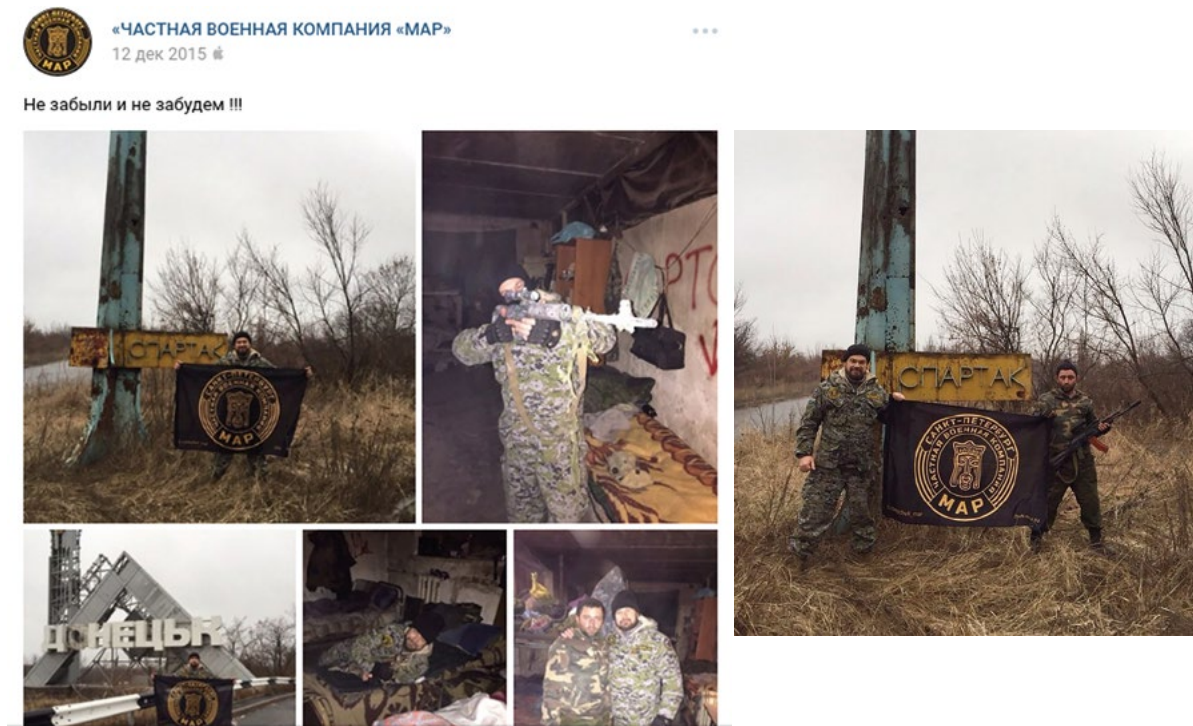
Ще одним елементом діяльності компанії є «захист російськомовного населення на території сусідніх держав», що, зважаючи на інформацію на сайті, здійснюється в межах підтримки курсу президента РФ. Тобто ПВК «МАР» відкрито заявляє, що порушує всі можливі міжнародні і національні закони.

Крім того, на сайті ПВК «МАР» стверджується, що компанія займається доставкою гуманітарних вантажів, але на тому ж сайті опубліковано фото перебування бойовиків організації на передовій⁷⁷.

⁷⁷ ЧВК «МАР» на передовой // ЧВК «МАР» [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://chvk-mar.ru/novosti/chvk-mar-na-peredovoj>

Також на сторінці компанії в соціальній мережі ВКонтакте⁷⁸ було опубліковано фото зі зброєю і прапором ПВК на в'їзді в Донецьк і Спартак.

В одному зі своїх інтерв'ю засновник компанії Олексій Марущенко стверджує, що члени групи брали участь у «кримських подіях» (анексії Криму) і згодом зареєстрували власну ПВК, що стало можливим після того, як на проблему звернув увагу президент РФ⁷⁹.

⁷⁸ ВК- сторінка «ЧАСТНАЯ ВОЕННАЯ КОМПАНИЯ «МАР» [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://vk.com/wall-77621601_1441

⁷⁹ Российская частная военная компания «Мар»: от Украины до Сирии RusNext Русская весна [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://rusnext.ru/news/1442693169>

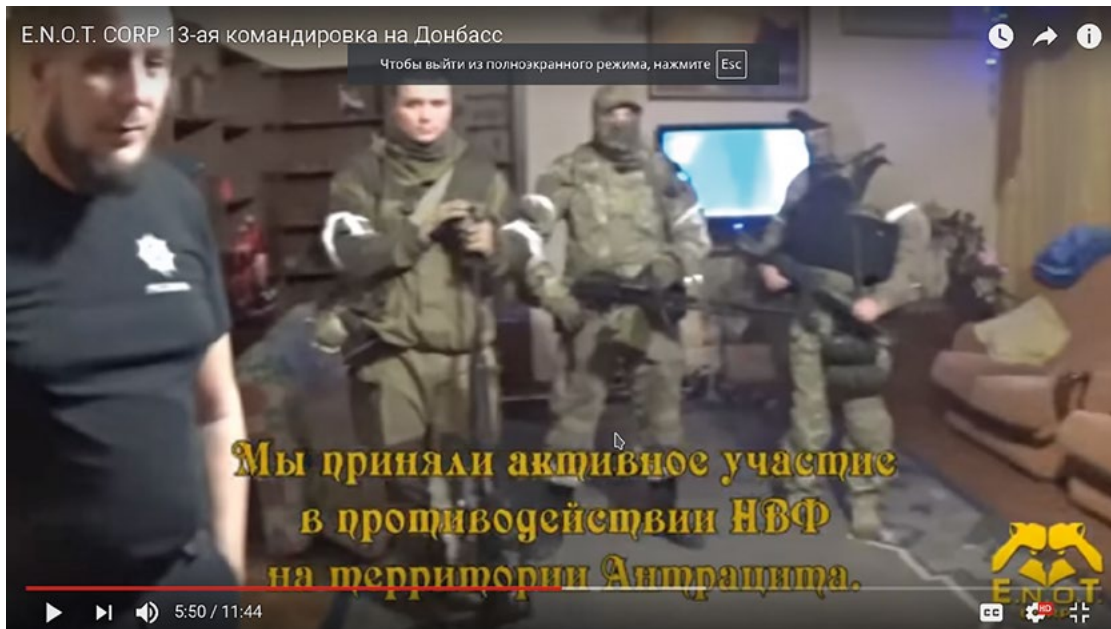
E.N.O.T. Corp

Ще одна російська ПВК – E.N.O.T. Corp – відкрито публікує відомості про свою участь у війні на Донбасі в мережі Інтернет: організація має власний сайт⁸⁰, де вона й висвітлює свою діяльність.

В одному з інтерв'ю⁸¹ керівник організації Роман Теленкевич розповідає, що вперше члени E.N.O.T. Corp потрапили до Луганська на другий день після нібито удару української авіації, а саме 3 червня 2014 р. За його словами, вони доставляли гуманітарну допомогу. У цьому ж відео Теленкевич вказує на те, що члени організації побували у Станиці Луганській, яка на цей час звільнена українськими військами. На відео керівник E.N.O.T. Corp стверджує, що частина групи брала участь у бойових діях на території України, що велися на околицях Луганська, Луганського аеропорту, в Чорнухиному, під час боїв за Дебальцеве, із червня 2014 р. до зими 2015 р.

З огляду на кількість відео на YouTube-каналі організації, члени E.N.O.T. Corp неодноразово перетинали адміністративний кордон України з так званими гуманітарними місіями: розміщено відео про щонайменше 14 «відряджень» на Донбас.

У так званому 13 відрядженні вони повідомляють про участь у зачистці «незаконних збройних формувань» на території міста Антрацит.

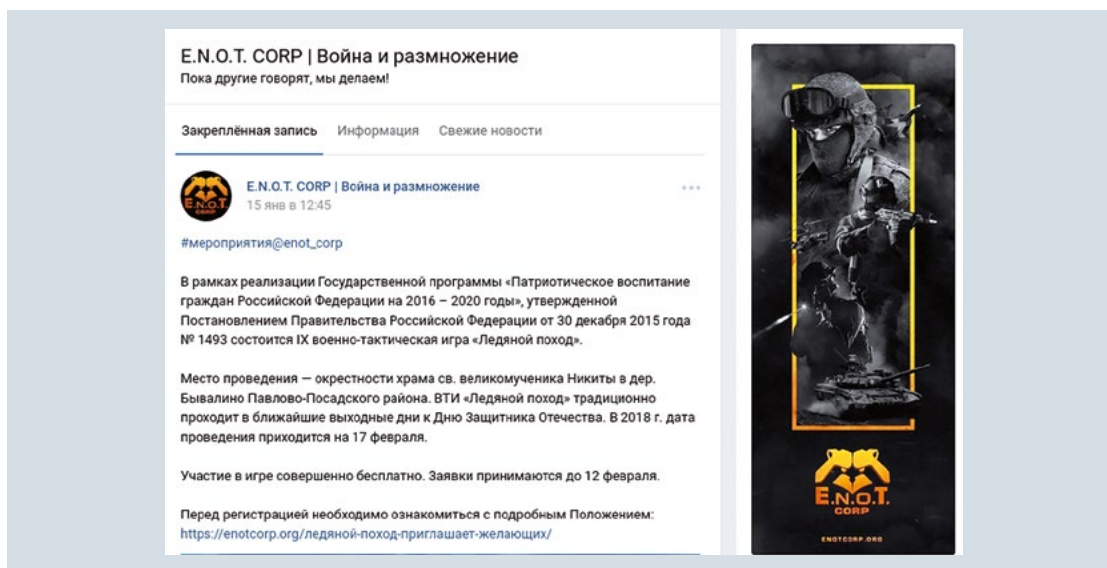

Зважаючи на зміст матеріалів YouTube-каналу і сторінки ВК Єнотів, очевидно, що вони активно співпрацюють із владою і силовими структурами РФ: у відеосюжеті від 3 лютого 2016 р.⁸² під назвою «Правда о ЕНОТах» члени організації зазначають, що з моменту заснування співпрацюють із МВС РФ та іншими силовими структурами. А на своїй сторінці у ВКонтакте повідомляють про участь у реалізації державної програми «Патріотичне виховання громадян Російської Федерації на 2016 – 2020 рр.», що затверджена Постановою уряду Російської Федерації від 30 грудня 2015 р. №1493.

⁸⁰ E.N.O.T. Corp [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://enotcorp.org/>

⁸¹ Командир E.N.O.T. CORP Роман Теленкевич о первых днях войны на Донбассе // YouTube-канал E.N.O.T. Corp [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://youtu.be/vUEDOvALh8g>

⁸² Правда о ЕНОТах // YouTube-канал E.N.O.T. Corp [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://www.youtube.com/watch?v=9H_TnEH23SI

ГРУПА ВАГНЕРА

Найвідомішою «приватною військовою компанією», яка долучилася до участі у війні на території України, є так звана приватна військова компанія Вагнера або група Вагнера. Вона не має юридичної адреси, власного сайту чи якогось іншого джерела публічної інформації про компанію. Ця група, як і інші російські ПВК, перебуває у тісному зв'язку із силовими структурами РФ, які фактично її створили для виконання специфічних завдань, до яких так чи інакше не можуть бути залучені кадрові російські силовики.

Про причетність російських силових структур до створення і функціонування групи Вагнера свідчить його розташування на базі *в/ч 51532 10-ї окремої бригади спеціального призначення ГРУ ГШ МО РФ за адресою: Росія, Краснодарський край, м. Горячий Ключ, с. Молькіно. За інформацією видання РБК⁸³, табір почав функціонувати в середині 2015 р. Попереднє місце дислокації групи⁸⁴ – Росія, Ростовська обл., хутір Веселий. Місце розташування цілком закономірне, оскільки група брала участь у війні проти України, починаючи з анексії Криму, а потім група Вагнера долучилася до бойових дій на Сході України, зокрема на території Луганської обл.*

Керівник компанії – Уткін Дмитро Валерійович, більше відомий на прізвище «Вагнер», номер військового жетону М-0209⁸⁵. До 2013 р. – командир 700-го окремого загону спецназу 2-ї окремої бригади спецпризначення ГРУ МО РФ⁸⁶. Цікавим моментом біографії Уткіна є участь у провальній операції ПВК Slavonic Corps Limited («Слов'янський корпус») у Сирії, що зареєстрована у Гонконзі. Тоді організатори невдалого вояжу російських найманців у Сирії отримали по 3 роки колонії за ст. 359 КК РФ⁸⁷. У цій операції Уткін, за даними російської преси, брав участь як рядовий⁸⁸.

Згодом політика російського військово-політичного керівництва змінилася і Уткін сформував групу найманців, що діяли на території України, а згодом і в Сирії. В Україні вагнерівці безпосередньо брали участь і в бойових діях, і в зачистках непідконтрольних формувань бойовиків із червня 2014 р.

⁸³ Призраки войны: как в Сирии появилась российская частная армия // РБК [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.rbc.ru/magazine/2016/09/57bac4309a79476d978e850d>

⁸⁴ Они сражались за Пальмиру // фонтанка.ру [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.fontanka.ru/2016/03/28/171/>

⁸⁵ Следчі СБУ виписали повідомлення про підозру керівнику російської ПВК «Вагнера» Дмитру Уткіну (відео) // Офіційний веб-сайт Служби безпеки України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ssu.gov.ua/ua/news/1/category/21/view/3989#.1YVD5fhq.dpbs>

⁸⁶ Они сражались за Пальмиру // фонтанка.ру [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.fontanka.ru/2016/03/28/171/>

⁸⁷ Командиры «Славянского корпуса» в Сирии осуждены за наемничество // фонтанка.ру [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.fontanka.ru/2014/10/28/129/>

⁸⁸ «Славянский корпус» возвращается в Сирию // фонтанка.ру [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.fontanka.ru/2015/10/16/118/>

до серпня 2015 р. За даними СБУ, втрати групи Вагнера за один день – 28.01.15 р. – становлять 14 осіб⁸⁹. У розпорядженні СБУ є імена й інші загиблих вагнерівців⁹⁰. Усього ж українські спецслужби ідентифікували понад 2000 бійців групи Вагнера⁹¹.

Окрім бойових дій, найманці також займалися ліквідацією непідконтрольних загонів сепаратистів та їхніх керівників. Наприклад, за інформацією СБУ, вагнерівці ліквідували⁹² командира ГШР «Бетмен» Олександра Бєднова, який відмовився підпорядковуватися керівництву так званої ЛНР. Бєднов потрапив у засідку, організовану невідомими особами 1 січня 2015 р. в населеному пункті Георгіївка Луганської обл.⁹³: на відео бойовики, котрі назвалися охоронцями Бєднова, стверджують, що це була зачистка через суперечку з одним із керівників так званої ЛНР. Цю теорію підтверджують перехоплені розмови чиновників «ЛНР» з виконавцями роззброєння ГШР «Бетмен»⁹⁴.

Також бійці групи Вагнера роззброїли так звану ОБРОП «Одеса» у м. Краснодар 10 січня 2015 р.: на відео⁹⁵ чітко сказано, що базу бригади оточили бійці ПВК. Згодом бригада здала важке озброєння і влилася в силові структури «ЛНР».

З огляду на фото в мережі, Уткін безпосередньо пов'язаний із вищим військово-політичним керівництвом РФ⁹⁶.

⁸⁹ СБУ продовжує оприлюднювати дані про злочини бойовиків приватної військової компанії «Вагнера» // Офіційний веб-сайт Служби безпеки України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ssu.gov.ua/ua/news/1/category/21/view/4088#.l5phlhNm.dpbs>

⁹⁰ Слідчі СБУ виписали повідомлення про підозру керівнику російської ПВК «Вагнера» Дмитру Уткіну (відео) // Офіційний веб-сайт Служби безпеки України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ssu.gov.ua/ua/news/1/category/21/view/3989#.c8OGBQDq.dpbs>

⁹¹ Глава СБУ: Погибший в сбитом Ил-76 десантник и член "ЧВК Вагнера" - близкие родственники // Интерфакс-Украина [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://interfax.com.ua/news/general/473709.html>

⁹² Слідчі СБУ виписали повідомлення про підозру керівнику російської ПВК «Вагнера» Дмитру Уткіну (відео) // Офіційний веб-сайт Служби безпеки України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ssu.gov.ua/ua/news/1/category/21/view/3989#.c8OGBQDq.dpbs>

⁹³ <https://youtu.be/KhohBmLvSNE>

⁹⁴ До так званої «ЛНР» прибули бойовики ПВК «Вагнера» - СБУ YouTube-канал Служби безпеки України [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://youtu.be/YwSE4480RAI>

⁹⁵ Захват базы ОБРОП «Одесса» в Краснодаре, ЛНР. Две версии! 10.01.15 // YouTube [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://youtu.be/_77nEcFyxas

⁹⁶ Дмитрий Песков прокомментировал снимок Путина с бойцами ЧВК Вагнера // soldat.pro [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://soldat.pro/2017/01/17/dmitrij-peskov-prokommentiroval-snimok-putina-s-bojcamichvk-vagnera/>

■ ЗБРОЯ ТА ТЕХНІКА ЯК ДОКАЗ УЧАСТІ РФ У ЗБРОЙНОМУ КОНФЛІКТІ НА СХОДІ УКРАЇНИ

Із червня 2014 р. РФ активно постачає зброю у так звані Л/ДНР, зокрема РПВ «Джміль» і МРВ типу «А» (виготовляється виключно у РФ), що підтверджують фотознімки⁹⁷.

Танки, які застосували проти ЗСУ у Слов'янську у червні 2014 р., було передано з російської боку⁹⁸, що встановлено за допомогою аналізу фото⁹⁹.

Крім того, у червні – липні 2014 р. було зафіксовано ще декілька колон військової техніки антиурядових сил¹⁰⁰. Зокрема 20 червня колона техніки пройшла через с. Хрящувате з боку кордону з Росією у напрямку Луганська. У складі колони були танки Т-64 (8 одиниць), БТРи, вантажівки ГАЗ-66, КамАЗ і Урали¹⁰¹.

Колона бойової техніки рухалася через Краснодар і Алчевськ, очевидці змогли роздивитися 2 танки, БТРи, кілька вантажівок і авто з причепленими до них зенітними установками¹⁰².

6 червня після атаки антиурядових сил на пункт пропуску «Маринівка» (Донецька обл.) на місці бойових дій було знайдено ящик від «9М39» ПЗРК «Ігла». Пакувальний лист у ящику свідчить про те, що ці ПЗРК зберігалися з 2001 р. у військовій частині протиповітряної оборони ЗС Росії №33859 (Ейськ, Краснодарський край). Остання позначка про перевірку їх наявності у місці зберігання на складі в/ч №33859 датована 12.04.2014 р.^{103, 104}.

У ніч із 8 на 9 червня 2014 р. сепаратисти атакували одну з військових частин в Артемівську, вони використовували один вантажний і два легкових автомобілі¹⁰⁵. У ході бою було захоплено автомобіль КамАЗ російського виробництва та 3 автоматичні 30-міліметрові гранатомети АГС-17 із боєкомплектами¹⁰⁶. КамАЗи такого типу в Україні не виробляються і на озброєнні ЗСУ не перебувають, що нашоєхує на думку про їх постачання з РФ.

⁹⁷ ЭКСКЛЮЗИВ: РФ поставляет оружие боевикам ДНР (фотофакты) [Електронний ресурс] // Inform Napalm [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://informnapalm.org/134-eksklyuziv-rf-postavlyaet-oruzhye-boevy/>

⁹⁸ Россия продолжает транспортировать к границе танки для террористов (ФОТО) // Экономические известия [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://news.eizvestia.com/news_politics/full/514-rossiya-prodolzhaet-transportirovat-k-granice-tanki-dlya-terroristov-foto

⁹⁹ Как армия России передавала танки ДНР // Северодонецк. Инфо [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sever.lg.ua/2014-06-28-kak-armiya-rossii-peredavala-tanki-dnr>

¹⁰⁰ Донецк. Колонна бронетехники Ополченцев идет на передовую 13/07/14 // YouTube [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=6t2J7HlTmPU>

¹⁰¹ В сторону Луганска движется колонна техники под флагами РФ и Крыма // Корреспондент.net [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://korrespondent.net/ukraine/politics/3381181-v-storonu-luhanska-dvyzhetsia-kolonna-tekhnyky-pod-flahamy-rf-y-kryma-smu>

¹⁰² Через Краснодар и Алчевск прошла колонна российской боевой техники: опубликованы видео // Главред [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://glavred.info/politika/cherez-krasnodon-i-alchevsk-proshla-kolonna-rossiyskoy-boevoy-tehniki-opublikovany-video-282920.html>

¹⁰³ Украина требует объяснений от РФ, как ПЗРК «Игла» попали с российской военной базы на Донбасс // УНИАН [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.unian.net/politics/930241-ukraina-trebuat-obyasneniy-ot-rf-kak-pzrk-igla-popali-s-rossiyskoy-voennoy-bazy-na-donbass.html>

¹⁰⁴ МИД Украины потребовал от России объяснений из-за российского оружия у боевиков // Сегодня [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.segodnya.ua/politics/mid-ukrainy-potreboval-ot-rossii-obyasneniy-iz-za-rossiyskogo-oruzhiya-u-boevikov-529781.html>

¹⁰⁵ Украинские военные захватили российский бронированный КамАЗ боевиков // Украинская правда [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.pravda.com.ua/rus/news/2014/06/12/7028796/>

¹⁰⁶ Минобороны обнародовало факты поставок оружия боевикам из России // Ліга.Новости [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://news.liga.net/news/politics/2113762-minoborony-obnarodovalo-fakty-postavok-oruzhiya-boevikam-iz-rossii.htm>

13 червня 2014 р. ЗСУ зафіксували РСЗВ БМ-21 «Град», що використовувався для обстрілу передмістя м. Добропілля¹⁰⁷.

Документація, яку знайшли в кабіні, зафарбовані розпізнавальні знаки, номери корпусу бойової машини, обладнання і боеприпаси вказують на належність цієї техніки 18-й окремій гвардійській мотострілецькій бригаді (Південний військовий округ, Росія)¹⁰⁸.

20 червня 2014 р. Національна гвардія захопила БТР-80, на обліковій книзі якого містилася печатка російської військової частини¹⁰⁹.

20 червня 2014 р. журналіст і військовий експерт Юрій Бутусов виявив крупнокаліберний кулемет «Корд» калібру 12.7 мм на вогневій точці терористів під Слов'янськом^{110, 111}. Варто зазначити, що зброя такого зразка в Україні не виробляється і на озброєнні не перебуває.

7 липня 2014 р. у Краматорську сили Національної гвардії України виявили арсенал зброї, який, можливо, було призначено для сепаратистів із РФ¹¹². Загалом вилучено майже 60 ящиків по 2 міни у кожному та 80 ящиків снарядів до авіадесантного артилерійського озброєння російського виробництва («Нона-С»)¹¹³.

13 липня 2014 р. в Артемівську бійці батальйону «Артемівськ» разом із міліцією виявили склад боеприпасів у підвалі піцерії по вул. Чайковського. Було знайдено: фугасні міни, міномети, ПЗРК «Ігла» та російські сухпайки^{114, 115}.

18 липня 2014 р. десантники Другого батальйону миколаївської 79-ї окремої аеромобільної бригади збили російський безпілотною «Орлан-10»¹¹⁶.

Раніше, 28 травня 2014 р., безпілотною цього зразка українські війська збили поблизу Донецька, а 13 липня 2014 р. – у с. Зеленопілля (Донецька обл.)¹¹⁷.

У серпні 2014 р. за допомогою аналізу відео- та фотоматеріалів було виявлено російські танки Т-72 Б, що задіявалися в боях проти ЗСУ¹¹⁸.

Відеоролики, датовані 12 – 13 серпня 2014 р., свідчать про перебування на озброєнні сил так

¹⁰⁷ Хроники российско-украинской войны: российский «Град» под Добропольем (фото) // Информационное сопровождение [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://sprotyv.info/ru/news/1195-hroniki-rossiysko-ukrainskoy-voyny-rossiyskiy-grad-pod-dobropolem-foto>

¹⁰⁸ Под Добропольем работал российский «Град» (Фото) // День [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://day.kyiv.ua/ru/news/140614-pod-dobropolem-rabotal-rossiyskiy-grad-foto>

¹⁰⁹ Террористы на российском БТРе пытались прорваться вглубь Украины. Техника захвачена, часть боевиков уничтожена, другие задержаны, - Аваков. ФОТО // Цензор.нет [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://censor.net.ua/photo_news/290747/terroristy_na_rossiyskom_btrey_pyatilis_prorvatsya_vglub_ukrainy_tehnika_zahvachena_chast_boevikov_unichtojena

¹¹⁰ Еще одно доказательство преступлений Путина в Украине: террористы используют российский пулемет, который не поставлялся на экспорт. ФОТО // Цензор.нет [Електронний ресурс] – Режим доступу: https://censor.net.ua/photo_news/290809/esche_odno_dokazatelstvo_prestupleniyi_putina_v_ukraine_terroristy_ispolzuyut_rossiyskiyi_pulemet_kotoryyi

¹¹¹ АТО на Востоке продолжается: через Луганск прошла колонна бронетехники боевиков // Преступности.НЕТ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://news.pn/ru/RussiaInvadedUkraine/106918>

¹¹² Орудия смерти из России в Краматорске // Dokaz [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://goo.gl/nHChYY>

¹¹³ В Краматорске обнаружены 140 ящиков мин и боеприпасов // Корреспондент.net [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://korrespondent.net/ukraine/politics/3389283-v-kramatorske-obnaruzheny-140-yaschykov-myn-y-boepripasov>

¹¹⁴ Террористы кинули зброю і секретні документи у піцерії // Ukr.Media [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ukr.media/ukrain/207372/>

¹¹⁵ Знайдено склад боеприпасів терористів у звільненому Артемівську // Громадське телебачення [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.youtube.com/watch?v=-Smow8zOONg>

¹¹⁶ Николаевские десантники 79-й бригады сбили на границе российский беспилотник // NIKOLAEV-CITY [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://nikolaev-city.net/news/nikolaevskie-desantniki-79-y-brigady-sbili-na-granice-rossiyskiy-besplotnik>

¹¹⁷ Николаевские десантники 79-й бригады сбили на границе российский беспилотник // Dokaz [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://goo.gl/xSYnty>

¹¹⁸ Российские танки для боевиков спалились на ромбах с точкой // InformNapalm [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://informnapalm.org/3362-rossijskiye-tanky-dlya-boevikov-spalylys-na-rombah-s-tochkoj/>

Джерело фото: http://www.atlanticcouncil.org/images/publications/HPS_Ukrainian_web.pdf см.11.

званої ДНР танків Т-72Б та сучасних російських бронетранспортерів БТР-82АМ¹¹⁹.

21 серпня з'явилася новина про те, що у боях в районі м. Лутугине на Луганщині українські військовослужбовці захопили БМД-2¹²⁰. Встановлено, що ця техніка – зі складу 1-ї парашутно-десантної роти в/ч 74268 Псковської повітряно-десантної дивізії, командир взводу ст. лейтенант Попов, бортовий номер 275¹²¹.

Наприкінці серпня 2014 р. експерти Міжнародного інституту стратегічних досліджень у Лондоні розповіли BBC, що вони виявили один російський танк у колонії сепаратистів на Сході України.

Аналітик IISS Джозеф Демпси проаналізував відео, яке, ймовірно, було знято 26 серпня у Свердловську Луганської обл.

Змішаний конвой складався із 3 танків Т-72, втім особливе значення серед них має один, сучаснішої модифікації. Він відрізняється наявністю «Контакту-5» – вмонтованого

динамічного захисту танків. За оцінками, саме така модифікація танків, як зафіксували у сепаратистів, перебуває на озброєнні виключно російської армії. Західні джерела частіше називають її Т-72ВМ¹²².

28 серпня прем'єр-міністр ДНР Олександр Захарченко заявив: «Крім того, до нас прибуває багато військовослужбовців з Росії, які вважають за краще провести свої відпустки не на морських пляжах, а в одному строю зі своїми братами, які борються за свободу Донбасу»¹²³.

З огляду на сказане, цілком можна припустити, що поява значної кількості бронетехніки та зброї потребує спеціалістів для її використання та навчання із застосування, саме тому російські військовослужбовці потрібні як інструктори та бійці.

У Донецьку в листопаді 2014 р. було зафіксовано поставки паливно-змазувальних матеріалів із території Росії для підтримки боєздатності діючих частин¹²⁴.

У грудні 2014 р. з'явилась інформація про велику колону техніки поблизу Донецька. Іноземні журналісти заявляють, що бачили 62 зелені Камази з трьома установками «Град» і двома зенітними гарматами¹²⁵.

¹¹⁹ Террористы получили от России новые танки и современные бронетранспортеры, - фото, видео // IPress – [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ipress.ua/ru/news/terrorysti_poluchily_ot_rossyy_novye_tanky_y_sovremennye_bronetransporteri_foto_vydeo_80443.html

¹²⁰ На Луганщине силовики захватили БМД-2 воздушно-десантной дивизии из Пскова // Gazeta.UA [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://gazeta.ua/ru/articles/np/na-luganschine-siloviki-zahvatili-bmd2-vozdushnodesantnoj-divizii-iz-pskova-smi/576556>

¹²¹ На Луганщине силовики захватили БМД-2 воздушно-десантной дивизии из Пскова - журналист // УНИАН – [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.unian.net/politics/953636-na-luganschine-siloviki-zahvatili-bmd-2-vozdushno-desantnoy-divizii-iz-pskova-jurnalist.html>

¹²² Кто воюет на Востоке: хронология свидетельств о российских войсках // BBC Україна [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://www.bbc.com/ukrainian/ukraine_in_russian/2014/09/140902_ru_s_russian_army_ukraine_debate

¹²³ Кто воюет на Востоке: хронология свидетельств о российских войсках // Zik [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://zik.ua/ru/zmi/bbc/2014/09/02/140902_ru_s_russian_army_ukraine_debate_2420

¹²⁴ Топливо для террора, или Откуда «дровишки» у боевиков ДНР/ЛНР // InformNapalm [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://informnapalm.org/3409-toplyvo-dlya-terrora-ily-otkuda-drovyshky-u-boevykov-dnr-lnr/>

¹²⁵ Большая колонна военной техники вошла в Донецк // РИА Новости Украина [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://rian.com.ua/video/20141102/359036494.html>

«Большая колонна вошла в Донецк для усиления обороны города. В случае атаки украинские военные получают достойный отпор» – говорится в сообщении «Сводки от Ополчения Новороссии» ВКонтакте¹²⁶.

Отже, «ДНР» підтверджує наявність цієї техніки. Зважаючи на це, можна стверджувати, що така велика кількість техніки навряд чи може бути трофейною, тому цілком вірогідно, що вона походить з РФ.

Важливими для України є отримані 27-го серпня 2014 р. докази наявності російських танків Т-72Б3: цього дня на каналі «Еспресо.TV» було опубліковано відео, на якому українські солдати демонструють захоплений під Іловайськом російський танк і виявлені у ньому предмети¹²⁷.

Наступний російський Т-72Б3 було знищено біля дороги поблизу села Новодвірське Донецької обл. Перша інформація про нього надійшла 9 вересня з передач «Сьогодні» і «Надзвичайна подія» каналу «НТВ».

Третій російський танк Т-72Б3 було знищено біля села Червоносільське, що за 10 км від Іловайська¹²⁸.

Варто окремо наголосити на роботі міжнародної спільноти InformNapalm, яка під час розвідки з відкритих джерел інформації зуміла ідентифікувати наявність понад 30 типів озброєння і техніки ЗС РФ на Сході України¹²⁹.

РОСІЙСЬКА ВІЙСЬКОВА ТЕХНІКА НА ДОНБАСІ (ПЕРІОД З 2014 ПО 2016 р.)¹³⁰

InformNapalm, продовжуючи власне розслідування, станом на жовтень 2017 р. зафіксували 44 одиниці російської техніки, яка не перебуває на озброєнні української армії і не могла бути трофеєм, здобутим під час бойових дій¹³¹.

¹²⁶ Большая военная колонна вошла в Донецк, – источник // 112.ua [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://112.ua/obshchestvo/bolshaya-voennaya-kolonna-voshla-v-doneck-istochnik-139324.html>

¹²⁷ Російський танк під Іловайськом // YouTube [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <https://www.youtube.com/watch?v=bhti-Sp-g7w&feature=youtu.be>

¹²⁸ Российская бронетехника в войне на Донбассе // Цензор.нет [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://sensor.net.ua/resonance/316919/rossiyskaya-bronetechnika-v-voyni-na-donbasse>

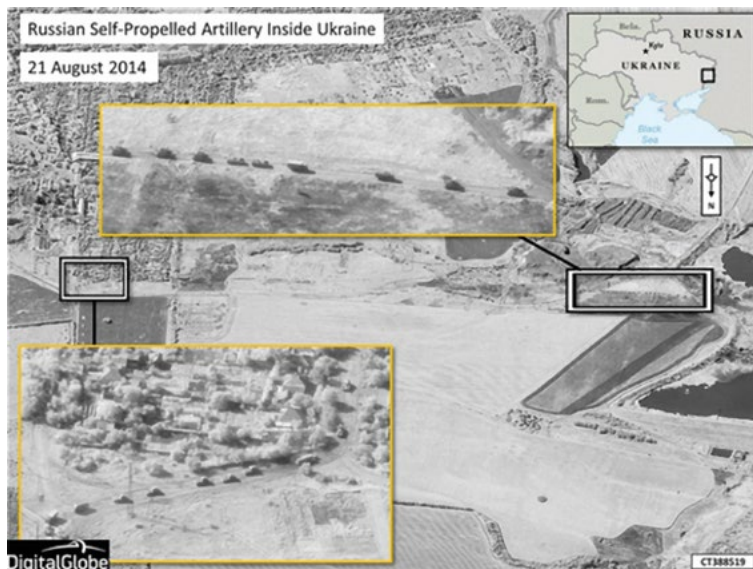
¹²⁹ База данных и видеогалерея новейшего вооружения ВС РФ на Донбассе // InformNapalm [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://informnapalm.org/26565-osint-otchet-vs-rf-na-donbase/>

¹³⁰ Антон Шве́ц. Большая война // Петр и Мазепа [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://petrimazepa.com/bigwarineurope.html>

¹³¹ Демонстрация БПЛА ВС России на базе «Транспеле» в оккупированном Луганске (ФОТОФАКТ) // InformNapalm [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://informnapalm.org/41065-rossijskie-bpla/>

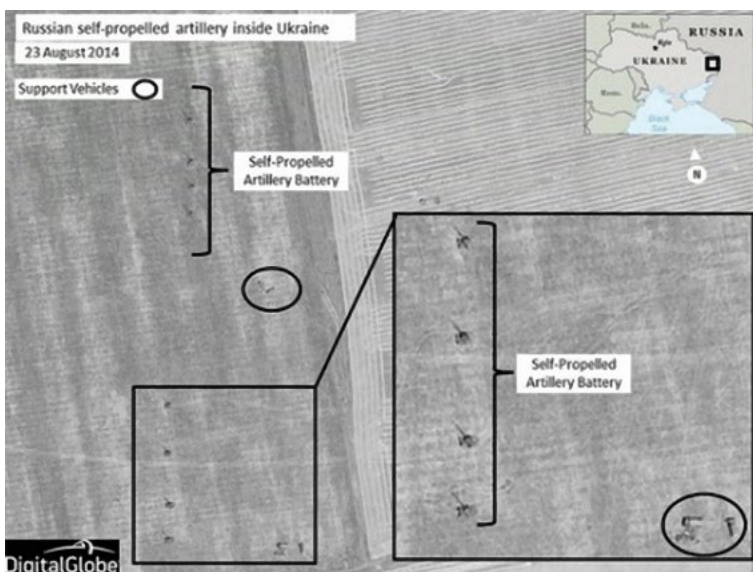
Важливим фактажем є супутникові знімки НАТО, які також фіксують російську техніку.

Зокрема, 28 серпня 2014 р. НАТО оприлюднило супутникові знімки, що демонструють російські збройні сили, задіяні у військових операціях на території України¹³².

Наведене фото показує, що російські військові частини, які рухаються у формуванні конвою із самохідною артилерією поблизу Краснодона (Україна), перебувають на території, яку контролюють сепаратисти. Зображення було зафіксовано 21 серпня 2014 р.¹³³

Наступне фото демонструє російські самохідні артилерійські одиниці, розташовані на вогневих позиціях поблизу Краснодона. Вони підтримуються логістичними транспортними засобами, які, ймовірно, несуть додаткові боєприпаси та постачання¹³⁴.

Цю ситуацію прокоментував генерал Ніко Так: «Протягом останніх двох тижнів ми спостерігаємо значну ескаляцію військового втручання Росії в Україну. Супутникові знімки, оприлюднені сьогодні, слугують додатковим підтвердженням того, що російські військовослужбовці, оснащені найсучаснішою зброєю, оперують на суверенній території України»¹³⁵.

Крім того, дослідження британської групи Bellingcat через аналіз фото за допомогою сервісу Google Earth так само підтверджують масоване розгортання російської військової техніки і артилерійських позицій у серпні 2014 р., а також нові сліди переходу українського кордону¹³⁶. Про-

¹³² Нові супутникові знімки показують присутність російської військової техніки на території України // Блог Посольства США в Україні [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://goo.gl/7stSYk>

¹³³ New Satellite Imagery Exposes Russian Combat Troops Inside Ukraine // The United States Mission to NATO [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: <http://usnato.tumblr.com/post/96003086125/new-satellite-imagery-exposes-russian-combat>

¹³⁴ НАТО оприлюднило супутникові знімки, що підтверджують вторгнення РФ // Українська правда [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2014/08/28/7036096/?attempt=1>

¹³⁵ Супутникові знімки доводять, що російські війська воюють в Україні, - НАТО // IPress [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://ipress.ua/news/suputnykovi_znimky_dovodyat_shcho_rosiyski_viyska_voyuyut_v_ukraini_general_nato_82319.html

¹³⁶ Bellingcat: Снимки Google Earth доказывают вторжение российских войск в Украину в августе 2014 года // Гордон [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://gordonua.com/news/war/bellingcat-snimki-google-earth-dokazyvayut-vtorzhenie-rossiyskih-voysk-v-ukrainu-v-avguste-2014-goda-136703.html>

Танк - броньована бойова машина, на гусеничному ходу, з гарматним озброєнням в повноповоротній вежі

Озброєння та техніка ЗС РФ на Донбасі

Міжнародна розвідувальна спільнота InformNapalm в ході моніторингу та розвідки відкритих джерел інформації (аналіз супутникових знімків, відеозйомка від випадкових свідків, особисті фотографії із соціальних профілів найманців та кадрових російських військовослужбовців) провела ідентифікацію 44 типів зброї і спецтехніки ЗС РФ на Донбасі. Велика частина техніки - це нові моделі, що надійшли на озброєння ЗС РФ в період з 2004 по 2015 рік.

База даних озброєння ЗС РФ на Донбасі
<https://goo.gl/cuVs6A>

Бронеавтомобілі

Багатоцільові автомобілі підвищеної прохідності, бронеавтомобіль, армійський автомобіль - позашляховик.

- 1 ГАЗ - 233014 «Тигр»
📍 Луганська обл. (136 ОМСБр ЗС РФ)
- 2 ГАЗ-3937 «Водник»
📍 Сорокине (колиш.Краснодон), Луганська обл.
- 3 КамАЗ-43269 «Постріл»
📍 Луганськ (4-а військова база РФ)
- 4 БТР-82А
📍 Луганська обл. (18 ОМСБр ЗС РФ)
- 5 БТР-80 з прицілом ТКН-4ГА-01
📍 Макіївка, Донецька обл.
- 6 БМД-2 ПЛ-1-01 (ОУ-5)
📍 Донецьк
- 7 БТ-ЛБ ВМЧК
📍 Перевальськ, Луг. обл.(34 ОМСБр ЗС РФ)

- 8 Т-72Б зразка 1989 року
📍 Луганськ, Дебальцеве, Макіївка (5 ОТБр ЗС РФ)
- 9 Т-72БА зразка 1999 року
📍 Старобешеве, Донецька обл. (21 ОМСБр РФ)
- 10 Т-72Б3 зразка 2011 року
📍 Луганськ, Іловайськ, Дебальцеве (6 ОТБр ЗС РФ)
- 11 Т-90А зразка 2006 року
📍 Луганська обл. (136 ОМСБр ЗС РФ)
- 12 Т-72С1
📍 Біле, Луганська обл.

Вантажівки

Вантажні автомобілі підвищеної прохідності подвійного призначення.

- 13 КамАЗ-5350 «Мустанг»
📍 Хрустальний (колиш. Красний Луч), Луганська область, а також м.Донецьк
- 14 Урал-632301
📍 Донецька обл.
- 15 Урал-43206
📍 Луганська обл.
- 16 КамАЗ-4350
📍 Лисиче, Донецька обл.

Радіостанції

Пересувні військові радіостанції УКХ \ КХ і супутникового зв'язку.

- 17 Р-166-0,5
📍 Дебальцеве, Донецька обл.
- 18 Р-441-ОВ «Ливень»
📍 Луганськ
- 19 Р-149МА1
📍 Маринівка, Донецька обл.

Матеріали інфографіки за результатами звіту про наявність зброї та техніки РФ на Сході України (станом на жовтень 2017 р.)¹

¹ InformNapalm ідентифікував російські безпілотники в окупованому Луганську // УКРІНФОРМ [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-ato/2327838-informnapalm-identifikuvav-rosijski-bezpilotniki-v-okupovanomu-lugansku.html>

Артилерія

Самохідна артилерійська установка - артилерійське знаряддя на рухомому шасі.

20 2B16 "Нона-К"

Хрещатицьке (колиш. Красноармійське), Донецька обл.

21 2C7 "Піон"

Макіївка, Донецька обл.

ЗРК/ЗРГК

Комплекси призначені для прикриття військ від ударів засобів повітряного нападу.

22 СВУ 9А310М1 комп.Бук-М1

Донецьк, Зугрес, Шахтарськ (53 ЗРБр ЗС РФ)

23 9К330\9К331

Донецьк

24 9Б6К6 "Панцир-С1"

Луганськ, Шахтарськ (Донецька обл.)

25 9С932-1 "Барнаул-Т"

Корсунь, Донецька обл.

БПЛА

Безпілотні літальні апарати для повітряної зйомки, спостереження.

26 "Гранат-1"

Дебальцеве

27 "Гранат-2"

Дебальцеве

28 "Форпост"

Водяне, Донецька обл.

29 "Орлан-10"

Зеленопілля, Амвросіївка

30 "Елерон-ЗСВ"

Оленівка, Донецька обл.

31 "Застава"

Гарасимівка, Луганська обл.

32 "Тахіон"

Муратове, Луганська обл. (138 ОМСБр ЗС РФ)

РСЗВ

Реактивні системи залпового вогню - комплекс озброєння, що включає багатозарядну пускову установку і реактивні снаряди.

33 2B26

Чистякове (колиш. Торез), Донецька обл.

34 РСЗВ 9К58 "Смерч"

Макіївка, Донецька обл.

СНАР

Станція наземної артилерійської розвідки. Виявляє наземні і надводні цілі, а також розриви артилерійських снарядів.

35 1РЛ232-2М

Дебальцеве, Донецька обл.

РЕБ

РЕБ - комплекси радіоелектронного придушення і радіоелектронної розвідки.

36 РБ-341В «Леєр-3»

Донецьк

37 Р-378Б «Борисоглібськ-2»

Кадіївка (колиш. Стаханов), Луганськ

38 Р-934УМ

Луганськ

39 Р-330Ж «Житель»

Макіївка, Горлівка

40 «Торн»

Донецьк

41 Ртуть-БМ

Донецька обл.

42 РБ-636АМ2 «Світ-КУ»

Луганськ

43 1РЛ243 «Рубікон»

Ясинувата, Донецька обл.

44 Р-381Т2 «Таран»

Донецьк, Зоринськ, Луганська обл.

<https://goo.gl/cuVs6A>

аналізувавши супутникові знімки, експерти дійшли висновку, що існує щонайменше 60 доріг для незаконного перетину військами РФ українського кордону¹³⁷.

15 лютого 2015 р. поблизу Дебальцевого британський блогер Грем Філіпс під час запису відео зафіксував 3 російські танки Т-72Б3 – докази участі Росії у конфлікті у Східній Україні¹³⁸.

На відео каналу «Республіканська гвардія ДНР» від 22 березня 2015 р., на якому інструктори пояснюють принцип дії ПТРК «Фагот» бойовикам бригади «Кальміус», видно модернізований пусковий пристрій 9П135М-1, який може запускати ракети 9М111, 9М111М, 9М113, 9М113М зі встановленою у ньому ракетою 9М113М – цей тип ракет випускає Тульський збройний завод (Російська Федерація)¹³⁹.

Загалом за 3 роки конфлікту кількість озброєння РФ, яке було відправлено на Донбас збільшилося у понад 10 разів¹⁴⁰.

Дані інфографіки Кризового медіа-центру, презентованої 23 серпня 2017 р.¹⁴¹

¹³⁷ Пути вторжения российских войск в Донбасс – исследование // Ліга.Новости [Електронний ресурс] – Режим доступу: http://news.liga.net/news/politics/6689105-puti_vtorzheniya_rossiyskikh_voysk_v_donbass_issledovanie.htm

¹³⁸ Для Гааги: п'ять найсучасніших російських озброєнь на Донбасі (відеодокази) // Радіо [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.radiosvoboda.org/a/28363872.html>

¹³⁹ Бойовики зняли відео, як їх вчать стріляти сучасними ракетами 9М113М // InformNapalm [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://informnapalm.org/ua/bojovyky-znyaly-video-yak-yih-vchat-strilyaty-suchasnymy-raketamy-9m113m/>

¹⁴⁰ На Донбасі постійно перебувають 36 300 найманців РФ // Українська правда [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://www.pravda.com.ua/news/2017/08/30/7153545/>

¹⁴¹ Російська техніка на Донбасі в 2014 та 2017 років роках: порівняння // Сегодня [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ukr.segodnya.ua/ukraine/rossiyskaya-tehnika-na-donbasse-v-2014-i-2017-godah-sravnenie--1049753.html>

Проаналізувавши супутникові знімки від Digital Globe, зроблені в середу, 15 березня 2017 р., в аналітичній групі Bellingcat зробили висновок, що зараз поблизу Бугаївки розташовано понад 30 одиниць техніки – танки, ще майже 20 одиниць – імовірно, гаубиці D30¹⁴². Цілком можливо, що це російська техніка і зброя.

27 червня 2017 р. з'явилася новина про те, що члени розвідувальної спільноти InformNapalm фіксують факти постачання російських снайперських гвинтівок на Донбас.

Зокрема на сторінках у соціальних мережах осіб, які приїхали воювати в Україну, знайшли фото армійських снайперських гвинтівок російського виробництва АСВК, СРДС і «Гвинторіз»¹⁴³.

25 червня 2017 р. у районі проведення АТО українські військовослужбовці знешкодили ДРГ противника. «Під час затримання було вилучено зброю ПКМ – 2 одиниці, СВД – 2 одиниці, АК-74 – 2 одиниці РПГ-26 – 1, – повідомляється у прес-центрі»¹⁴⁴. Загиблий командир був громадянином Російської Федерації з міста Кірова, чотирьох бойовиків було затримано, одного – вбито¹⁴⁵.

3 липня 2017 р. біля Кам'янки сили АТО знайшли залишки російського військового спорядження. «Під час проведення заходів з обстеження та зачистки цієї місцевості військовослужбовці одного з підрозділів виявили рештки боєприпасів, сухих пайків, медикаментів та військового спорядження російського виробництва», – говориться у повідомленні¹⁴⁶.

Докази, які підтверджують факти застосування Російською Федерацією танків Т-90 у районі Іловайська, Луганського аеропорту та Дебальцевого¹⁴⁷, наведено у розслідуванні Bellingcat¹⁴⁸.

¹⁴² Десятки одиниць важкої техніки розташовано за 40 км від Луганська // Gazeta.UA [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://gazeta.ua/articles/donbas/desyatki-odinic-vazhkoyi-tehniki-roztashovano-za-40-km-vid-luganska/759986>

¹⁴³ Нові докази постачання російського снайперського озброєння на Донбас (фотофакт) // InformNapalm [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://informnapalm.org/ua/dokazy-postachannya-rosijskogo-snajperskogo-ozbrojennya/>

¹⁴⁴ Офіційні відомості // Прес-центр штабу АТО [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://www.facebook.com/jfo.news/posts/1606094789401321>

¹⁴⁵ На Донбасі військові знешкодили ДРГ бойовиків, серед ліквідованих та полонених є росіяни – штаб // Тиждень.ua [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/195311>

¹⁴⁶ Поблизу Кам'янки знайшли військового спорядження з Росії (фото) // Український інтерес [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://uain.press/regions/poblyzu-kamyanky-znajshly-vijskove-sporjadzhennya-z-rosiyi-foto-214884>

¹⁴⁷ Росія використала на Донбасі свою найпотужнішу бронетанкову техніку – Bellingcat // Тиждень. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://tyzhden.ua/News/190539>

¹⁴⁸ Игра в прятки – танки Т-90А на Донбасі // Bellingcat [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://ru.bellingcat.com/novosti/ukraine/2017/04/19/t90a-donbas/>

РЕКОМЕНДАЦІЇ

1. Кабінетові Міністрів України ініціювати формування національної бази даних та матеріалів іноземних учасників збройного конфлікту в Україні для того, щоб ці дані та матеріали стали юридичною основою для міжнародно-правової оцінки дій РФ на території України та підставою для притягнення російської держави та найвищих посадових осіб РФ до міжнародно-правової відповідальності.
2. Кабінету Міністрів України започаткувати координовану роботу центральних органів виконавчої влади у сфері документування, верифікації та аналізу фактів здійснення ефективного контролю з боку РФ за окупованими територіями так званих ДНР/ЛНР.
3. Кабінетові Міністрів України ініціювати здійснення регулярної інформаційно-просвітницької роботи з населенням на рівні органів влади, військово-цивільних адміністрацій та місцевого самоврядування з метою надання свідчень від громадян щодо військової підтримки так званих ДНР/ЛНР з боку Російської Федерації.
4. Міністерству Закордонних Справ України вжити заходів щодо активізації політико-дипломатичних зусиль міжнародного співтовариства з метою притягнення судовими органами іноземних держав та міжнародними судовими органами до кримінальної відповідальності осіб, причетних до здійснення військової підтримки так званих ДНР/ЛНР з боку Російської Федерації.
5. Головній військовій прокуратурі, Службі безпеки України, Міністерству внутрішніх справ України забезпечити щонайповніший обмін інформацією, яку може бути використано як доказову базу незаконної присутності російських військовослужбовців, громадян, зброї та техніки на території України, для визначення обсягу військової підтримки та відповідальних за її реалізацію.
6. Головній військовій прокуратурі, Службі безпеки України, Міністерству внутрішніх справ України підготувати та подати на розгляд Кабінету Міністрів України пропозиції щодо посилення слідчих підрозділів, дотичних до розслідування міжнародних злочинів, з оглядом на участь у конфлікті не менше 3500 російських військовослужбовців та найманців, стосовно яких може бути порушено кримінальні провадження.

USAID
ВІД АМЕРИКАНСЬКОГО НАРОДУ

ЦЕНТР ДОКУМЕНТУВАННЯ

УКРАЇНЬКА
ГЕЛЬСІНЬСКА
СПІЛКА З ПРАВ
ЛЮДИНИ

